

Opinnäytetyö (AMK)

Tradenomi, Myyntityö

2021

Marjaana Hellman

NUORTEN TALOUSTAIDOT

OPINNÄYTETYÖ (AMK)

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Tradenomi (myyntityö)

Syksy 2021 | 47 sivua

Marjaana Hellman

NUORTEN TALOUSTAIDOT

Tämä opinnäytetyö on osa laajempaa tutkimusta, jossa tarkoituksena on selvittää nuorten taloustaidoista. Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa laajempaan projektiin lisätietoa taloustaitojen opetuksen laadusta sekä syytä nuorten velkaantumiseen.

Työssä käsitellään teoriaosuudella aiheita, joilla mahdollisesti saattaa olla vaikutusta nuorten velkaantumiselle. Tarkoituksena on tarkastella aihetta eri näkökulmista ja pohtia, saattaako esimerkiksi vanhempien taloudellinen käytös heijastua omiin lapsiin sekä voiko tietämättömyys johtaa jopa velkaantumiseen.

Teoriaosuudella käsitellään myös, miten ja mitä kouluissa tällä hetkellä opetetaan sekä miksi taloustaitoja tulisi opettaa jo peruskouluissa jopa omana opintoaineenaan. Teoriaosuudessa on hyödynnetty aiheen kirjallisuutta sekä sähköisiä internetlähteitä.

Työn yhteydessä toteutettu empiirinen tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, joka oli suunnattu 18–30-vuotiaille Turun sekä lähikuntien nuorille. Vastanneista suurin osa oli 22–25-vuotiaita korkeakouluopiskelijoita.

Asiasanat:

Kyselytutkimus, nuoret, opintolaina, raha, sijoitus, talous, taloustaidot

BACHELOR'S THESIS

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of Business Administration

Fall 2021 | number of pages 47

Marjaana Hellman

ECONOMIC SKILLS OF YOUNG PEOPLE

This thesis is part of a broader study that aims to find out the economic skills of young people. The purpose of the thesis is to map additional information about the quality of economics education and the reason for the indebtedness of young people for a larger project.

The theoretical part of the thesis deals with topics that may have an impact on the indebtedness of young people. The aim is to look at the issue from different perspectives and to consider whether for example, the financial behavior of parents may be reflected in their own children and lead to indebtedness.

The theoretical part also deals with how and what is currently taught in schools, and why economic skills should be taught in primary schools even as a separate subject. In the theoretical part, the literature on the topic and electronic internet sources have been utilized.

The empirical study carried out in connection with the work was carried out as a questionnaire aimed at young people aged 18-30 in Turku and the surrounding municipalities. Most respondents were university students aged 22-25.

Keywords:

Economic, investment, money, skills, survey, student loan, young people

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 NUORTEN TALOUSTAITOT	8
2.1 Näkymätön raha	9
2.2 Suhtautuminen lainaan	12
2.2.1 Opintolaina ja sen sijoittaminen	14
2.2.2 Sijoituslaina	16
2.3 Nuorten ylivelkaantuminen	16
2.3.1 Miten ylivelkaantumiseen voidaan puuttua	19
2.4 Taloustaitojen opetus	19
2.4.1 Opetus kotona	20
2.4.2 Opetus koulussa	22
3 NUORTEN KULUTUSLUOTTO-, LAINA- JA OSAMAKSU KÄYTTÄYTYMINEN	24
3.1 Opintolaina	26
3.2 Luotto, luottokortti ja korko	28
3.3 Osamaksut ja pikavipit	33
3.4 Tulevaisuuden laina	36
3.5 Sosiaalinen paine	38
3.6 Luottotietojen menetys nuorten keskuudessa	40
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUKSEN POHDINTA	42
4.1 Opinnäytetyön sekä tutkimuksen toteutus	42
4.2 Omaa pohdintaa tutkimuksesta	43
LÄHTEET	44

KAAVAT

Kaava 1. Ikäjakauma prosentteina vastanneista	25
Kaava 2. Jakauma opintolainattomuudelle	26
Kaava 3. Mitä sana luotto saa ajattelemaan	28
Kaava 4. Muuta, mitä vastaukset	29
Kaava 5. Luottokortin yleiset limiittirajat	30
Kaava 6. Oman luottokortin korko	31
Kaava 7. Sopiiko korko itselleen	32
Kaava 8. Osamaksujen käyttö	33
Kaava 9. Osamaksun korko	34
Kaava 10. Otetut pikavipit	35
Kaava 11. Pikavipin tunteminen	35
Kaava 12. Tulevaisuuden lainatarve	36
Kaava 13. Muu laina	37
Kaava 14. Sosiaalinen paine	38
Kaava 15. Raha-asioista puhuminen	39

KUVAT

Kuva 1. Suomen Pankin kuluttajakyselyn tuloksia (Suomenpankki.fi)	11
Kuva 2. ASP-talletuksien nousu (Valtiokonttori.fi 2021)	14
Kuva 3. Velallisten nuorten osuus pääkaupunkiseudulla (Tilastokeskus 2019)	17

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO

Empiirinen tutkimus	Empiirisessä tutkimuksessa tutkimustulokset saadaan tekemällä todellisia havaintoja sekä analysoimalla niitä. (Jyväskylän yliopisto 2015)
Korko	Lainan myöntäjälle maksettava korvaus ajalta, jolloin lainatut varat eivät ole myöntäjän käytössä. (Visma.fi)
Luottokortti	Luottokortti eli Credit Card on maksukortti, jolla kortin omistaja voi tehdä ostoksia luottokorttiyhtiön myöntämää luottoa vastaan. (Op.fi)
Pikavippi	Vakuudeton kulutusluotto, joka mahdollista saada tilille nopeasti, jopa saman päivän aikana. Yleensä pikavipin korot ovat kohtuuttomampia verrattuna tavalliseen lainaan. (Lendo.fi)
Sijoittaminen	Esimerkiksi rahastojen tai muiden sijoituskohteiden ostoilla ja myynneillä tarkoitettu tehty voitto. (Reinman)
Velka	Velkojalle suoritettava suoritus varallisuusarvosta. (Visma.fi)

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyön on osa Turun kauppakamarin laki- ja talousvaliokunnan kanssa yhdessä toteutettavaa Nuorten taloustaidot- projektia. Projektin tutkimuksen tarkoituksena on etsiä keinoja, joilla nuorten talousosaamista saataisiin kehitettyä. Tällä voitaisiin kasvattaa nuorten ymmärrystä sekä tärkeyttä oman rahankäytön vastuusta, jolloin saataisiin ehkäistyä käytännössä eriarvoisten nuorten velkaantuminen, esimerkiksi taloudellisen tasapainon kautta sekä ymmärtäen kulutusluottojen eri haitat ja ehkäisten nuorten jatkuvan velkaantumisen.

Tässä opinnäytetyössä kartoitetaan laajempaan projektiin lisätietoa; mitä kouluissa tällä hetkellä opetetaan ja miten opetus tulisi toteuttaa tukeakseen nuorten kokonaista taloudellista osaamista sekä mistä nuorten velkaantuminen johtuu. Teoria osuudella pohditaan, onko nykyajan digitalisaatiolla vaikutus velkaantumiseen sekä miten nuoret suhtautuvat erilaisiin lainoihin.

Tarkoituksena on tarkastella aihetta eri näkökulmista ja pohtia, saattaako vanhempien taloudellinen käytös heijastua omiin lapsiin sekä voiko tietämättömyys johtaa jopa velkaantumiseen.

Työn yhteydessä toteutettu empiirinen tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, joka oli suunnattu 18–30-vuotiaille Turun sekä lähikuntien nuorille. Vastanneista suurin osa oli 22–25-vuotiaita korkeakouluopiskelijoita. Kysely sisälsi kartoitettavia kysymyksiä, joissa selvitettiin nuorten ymmärrystä kulutusluotoista ja niiden määristä. Kyselyssä haluttiin myös selvittää, kokeeko nuoret sosiaalista painetta raha-asioiden keskustelusta esim. läheisiensä kanssa sekä haluaisivatko he, että rahasta voitaisiin puhua avoimemmin.

Opinnäytetyön lopussa tiivistän tekemäni havainnot sekä kyselytutkimuksesta saamani vastaukset. Lopputekstissä olen kertonut omaa näkemystäni sekä kokemustasi nuorten taloustaidoista ja sen tarpeellisista muutoksista etenkin kouluissa.

2 NUORTEN TALOUSTAITOT

Tässä kappaleessa puhutaan rahasta nuorten jokapäiväisessä elämässä, ylivelkaantumisen seurauksista sekä taloustaitojen opetuksesta kotona ja koulussa. Taloustaitoja tulisi opettaa nuorille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, sekä kotona, että kouluissa, jotta tulevaisuuden vaurastuminen olisi tasavertaisesti mahdollista kaikille.

Nuorten rahankäyttö heijastuu päivittäin heidän jokapäiväisessä elämässään, jonka vuoksi jo hyvin varhain on hyvä opettaa nuorille taloustaitoja. Nuori omaa helposti omien vanhempiensa rahakäyttäytymisen itselleen. Mikäli kotona ei keskustella tai opeteta perus taloustaitoja, saattaa nuori alkaa ottaa oppia suoraan vanhemmistaan – säästeliäiden vanhempien lapsi alkaa helposti esimerkiksi seuraten säästämään sekä velkakierteessä olevien vanhempien lapsi helposti alkaa vierastaa rahan käyttöä ja saa itselleen mahdollisesti väärän kuvan rahan toiminnasta.

Uuden opetussuunnitelman talousosaamisen koulupolussa mainitaan, että talousosaamista aloitetaan opettaa perusopetuksessa neljännellä luokalla. Saatetaan ajatella, että nelosluokka olisi sopiva aika alkaa opettamaan, mutta nuoren rahakäyttäytyminen alkaa kehittyä jo varhaislapsuudessa. Lapsi näkee päivittäin omassa elämässään erilaisia mainoksia leluista sekä saa lahjoja, esimerkiksi syntymäpäivänään. Näissä tilanteissa lapsi ei vielä ymmärrä itse rahan arvoa, mutta vanhempien tulisi osata opettaa lapselle varhaisiässä rahakäyttäytymistä. (Tenhunen-Ruotsalainen 2019)

PISA-tutkimuksen talousosaamisen arvioinnin mukaan, jopa kaksi kolmesta tutkimukseen osallistuneesta nuoresta olisi halukas parantaa omia taloustaitojaan. Tämä saa kovasti miettimään – miksi taloustaitoja ei opeteta? Jopa opettajia heikko talousosaaminen huolestuttaa sekä Nuorten talousosaaminen - tutkimukseen vastanneista opettajista 94 % pitää taloustaitojen opettamista koulussa tärkeänä, joista kolmasosa oli sitä mieltä, että koulu antaa riittävää taloustaitojen valmiutta. (Tenhunen-Ruotsalainen 2019)

2.1 Näkymätön raha

Kun internet yleistyi noin 30 vuotta sitten, digitaalisesta rahasta sekä sähköisestä maksamisesta alettiin puhua. Näihin liittyviä palveluita on tullut markkinoille jo runsaasti. Digipalveluiden toimiala on kasvanut vuosien varrella voimakkaasti, eikä loppua kasvulle näy erilaisten uudistusten vuoksi. (Välimäki 2020)

On pohdittu käteisen käytön vähentyessä, että pitäisikö myös keskuspankin alkaa tarjoamaan omaa digitaalista maksuvälinettä, jota kutsuttaisiin CBDC:ksi eli Central Bank Digital Currency. Edellä mainittu digitaalinen maksuväline ei toimisi uutena valuuttana, vaan kyseessä olisi rahan digitaalisesta ilmenemismuodosta, joka täydentäisi euroseteleitä ja -kolikoita, joka näkyisi myös keskuspankin taseessa. (Välimäki 2020) Niin sanottu näkymätön raha on alkanut viime vuosina yhä enemmän yleistymään käteisrahan käytön vähennyttäessä.

Monet vanhemmat saattavat miettiä, minkä ikäisenä oma lapsi tarvitsee pankkikortin, sillä pankkikorttien käyttö on yhä yleistyneempää sekä käteisen käyttö alkaa hiipua. Kortti saattaa olla lapselle oikea väline vasta, kun hän alkaa itse kulkea vaikkapa harrastuksiin. Lapsen on helppo maksaa kortillaan esimerkiksi elokuva- tai huvipuistolippuja sekä pieniä hankintoja. Perheen arkea saattaa helpottaa lapsen oma pankkikortti, kun vanhempien ei enää yllä mainittuihin menoihin tarvitse varautua nostamalla käteistä automaateilta ennakkoon. Lapsen yllättäviinkin menoihin saa nopeasti ja helposti siirrettyä rahaa lapsen tilille vaikkapa oman työpäivän aikanakin. (Aulasmaa 2019)

Jotkin pankit ovat asettaneet pankkikortille ikärajan, mutta joissain rajaa ei ole määritetty. On siis tavallaan vanhempien oman harkinnan mukaisesti lapselle haettavissa pankkikortti, joka helpottaisi melkein pä kaikkien elämää.

Pankkikortin käyttö on myös tavallaan keskeinen taloustaito, mitä aikaisemmin pääsee opettelemaan kortin käyttöä, sitä parempi. Pankkikortteja on aiemmin haettu tyypillisesti 11–15-vuotiaille, mutta ikähaarukka on jatkuvasti laskemassa

nuorempiin. Jopa jo 7-vuotiaille haetaan pankkikortteja yhä enemmän. (Aulasmaa 2019)

Nykypäivänä fyysistä rahaa käytetään huomattavasti vähemmän, kuin esimerkiksi neljä vuotta sitten. Ottoautomaattien käyttökin on vähentynyt huomattavasti saldokyselyiden osalta ja tilin saldoa tarkastellaan nykyään helposti suoraan mobiilipankista, jonka saa ladattua omalle älypuhelimelleen tai tabletille. (Välimäki 2020)

Osuuspankki ja Danske Bank ovat tuoneet markkinoille lapsille ja nuorille suunnattuja mobiilisovelluksia, joihin he eivät vielä omia verkkopankkitunnuksia tarvitsisi. Sovelluksen avulla nuori voi helposti tarkastella oman tilinsä saldoa ja opetella seuraamaan omaa rahankäyttöään. (Aulasmaa 2019)

Käteisen vähentyminen johtaa kuitenkin siihen, että yksittäisen henkilön vastuu omasta maksuvalmiudestaan korostuu sekä rahojensa kulutuksesta tulisi olla entistäkin tarkempi. Pystyäkseen seuraamaan omaa kulutustaan, tulisi omaa tiliään osata seurata jatkuvasti. On siis huomattavasti vaarallisempaa kuluttaa yli varojensa, maksoi sitten tavallisella maksukortilla tai luottokortilla. Vuosina 2015–2016 kortteihin alettiin liittämään lähimaksua, joka on tällä hetkellä korttimaksuissa yksi suosituimmista maksutavoista. Maksukorttien lisäksi myös erilaiset mobiilimaksamiset ovat yleistyneet, mutta vielä niiden käyttöprosentti on hyvin pientä. (Lowell.fi)

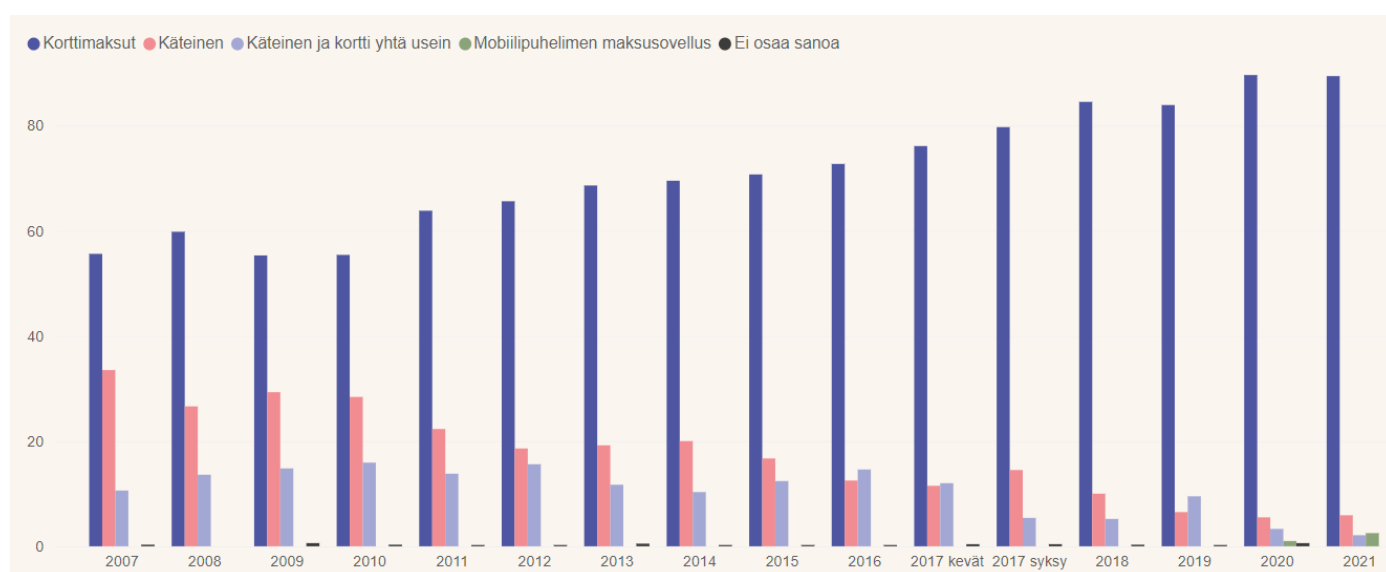
Alaikäisille omia kortteja pankkien myönnettäviä kortteja ovat Visa Electron ja Visa Debit-kortit tai MasterCardin vastaavia kortteja, jotka ovat varmentavia. Eli kortilla tiliä ei ole mahdollista ylittää, sillä kortti varmennetaan joka oston yhteydessä, jolloin tilin kate tulee tarkistettua. Mikäli pelkää lapsen hukkaavansa kortin, on suositeltavaa asettaa kortille sellainen vuorokausikohtainen käyttöraja, jolla tililtä ei voida nostaa kaikkia varoja, mikäli kortti joutuisi samalla vääriin käsiin. (Aulasmaa 2019)

Kun nuoren ostot ja nostot näkyvät omalla tilillään, voivat vanhemmat näppärästi seurata lapsensa kortin käyttöä ja mahdollisesti myös puuttua mahdollisiin ”vääriin” ostopäätöksiin. Pankkikortin omistaminen saattaa myös

tuntua nuoresta tosi hienolta ja isolta asialta, joten on tärkeää, että hän oppii sen käytön, kuin ajattelee sen vain helpompana rahan tuhlausvälineenä.

(Aulasmaa 2019)

Alla oleva tilasto (Kuvio 1.) kuvastaa, miten käteisrahan käyttö on vuosi vuodelta enemmän vähentynyt. Viimeisten vuosien väheneminen saattaa hyvin johtua korona-ajasta, jolloin hygieniasyistä haluttiin vähentää käteisen käyttöä sekä rohkaista maksamaan pankkikortilla. (Suomenpankki.fi)

Kuva 1. Suomen Pankin kuluttajakyselyn tuloksia (Suomenpankki.fi)

Korttimaksamisen yleistyttyä myös luottokorttien käyttö on lisääntynyt, etenkin nuoremmalla väestöllä. POP pankin teettämän kyselyn mukaan 18-22-vuotiaista nuorista 45 % käyttää omaa luottokorttiaan päivittäin. Nuorten luottokorttien käyttöön saattaa vaikuttaa verkkokauppojen suosio nuorten keskuudessa, sillä luottokorttien käyttö on jopa suositeltavaa verkkokaupoissa. (Viljanen 2018)

Nuorten keskuudessa 2000 € luottoraja luottokortissaan saattaa olla normaali, sillä jotkin pankit, kuten Nordea myöntävät korkeakouluopiskelijoille luottokortteja kyseisellä luottorajalla. Luottokortin saaminen tässä tapauksessa edellyttää nuorelta kunnossa olevia luottotietoja sekä opiskelijaoikeuden

korkeakoulussa. (Nordea.fi) Nuoret ovat kuitenkin vanhempiaan kiinnostuneempia luottorajansa nostoon. Luottorajan nostamisen yleisin syy on lähtö matkalla tai kalliimman tuotteen osto. (Viljanen 2018)

Valitettavasti luottokorttia kuitenkin käytetään yhä herkemmin päivittäisasioinnissa, tilanteessa, jossa nuoren taloudellinen tilanne on muuttunut aiemmasta. (Viljanen 2018)

2.2 Suhtautuminen lainaan

Nykypäivänä on tarjolla paljon huikeita määriä helppoja ratkaisuja, joiden avulla on mahdollista saada juuri ne asiat heti, joita on jo pitkään kovasti halunnut. Helpot ja nopeat ratkaisut tuntuvat houkuttelevilta, koska mahdollisuus haluamastaan kasvaa nopeammin, jopa ilman kovaa uurastusta. Ottaessaan lainaa, tulee ymmärtää, että silloin tulee kannettavaksi velka, jonka joutuu loppujen lopuksi myöhemmin maksamaan takaisin lainan myöntäjälle. (Majasalmi & Tuominen 2018, s. 23, 25)

Lainoja on nykyään olemassa erilaisia ja niitä on helppo räätälöidä oman talouden mukaiseksi. Lainoja on esimerkiksi, auto, - asunto, - remontti, - mökki, - matka, - sisustus, - vene, - opinto, - moottoripyörä, sekä vuokravakuuslaina. Näiden lisäksi on myös olemassa erilaisia luottoja ja pikavippejä. Lainojen sekä luottojen hakemisesta on tullut helppoa jopa pankkien kautta, sillä jos lainatarve jää alle 15 000 €, hakija ei tarvitse laisinkaan vakuuksia. Toki hakemuksen yhteydessä punnitaan aina hakijan taloudellinen tilanne haetun tuotteen ohella. (Nordea.fi)

Vanhemmat saattavat opettaa omille lapsilleen, että laina on pahasta ja sitä ei koskaan tulisi ottaa. Samalla laina kuitenkin avaa joitain mahdollisuuksia, jonka saaminen säästämällä kestäisi monia vuosia pidempään, kuin lainalla hankkiessa. (Nordlund 2018, s. 90)

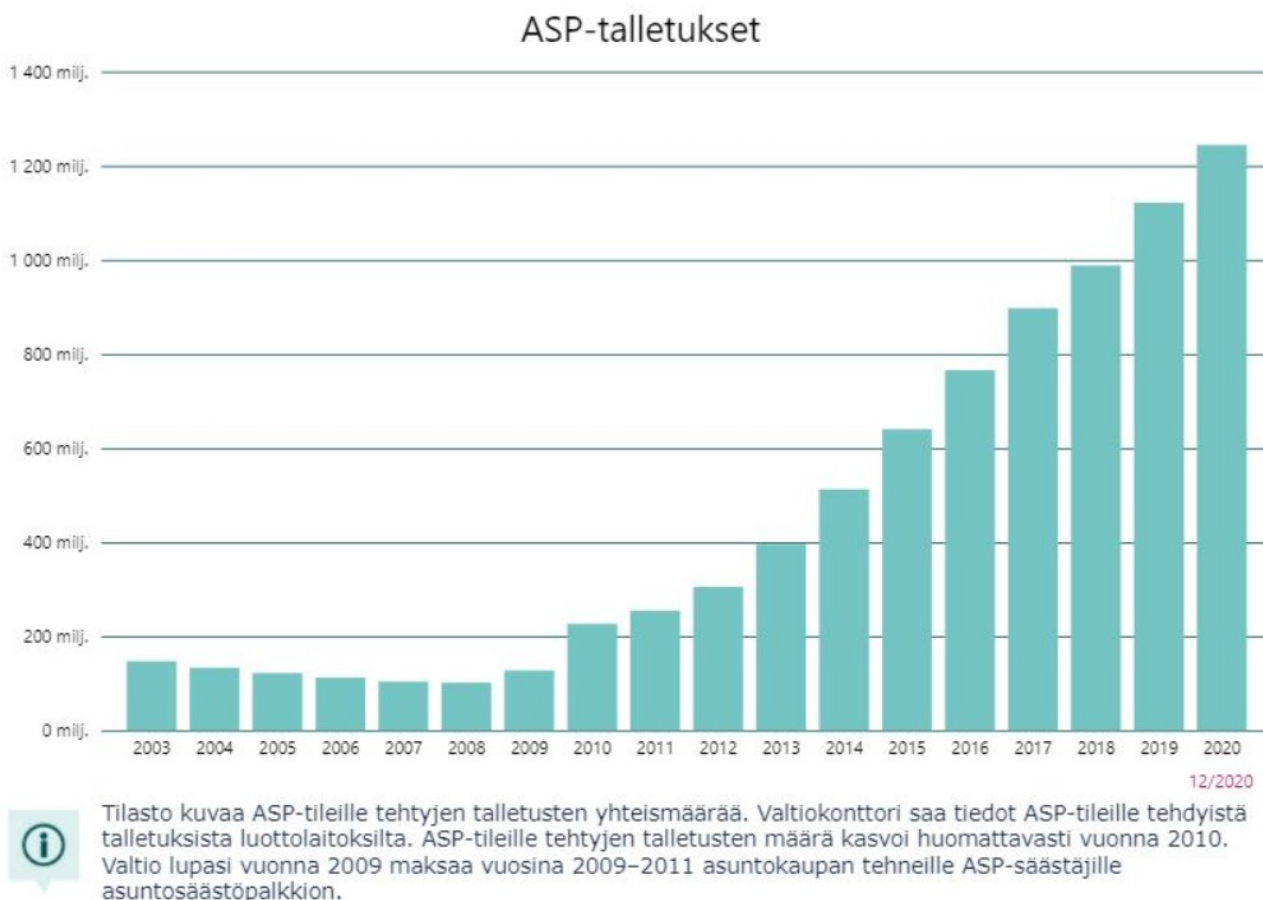
Maailma muuttuu ja yhä useampi nuori kiinnostuu oman asunnon tai kodin omistuksesta varhaisessa vaiheessa, joka osoittaa, että uskalletaan unelmoida

iästä riippumatta. Vakuudellisen lainan saaminen nuorelle tai ylipäätään opiskelijalle saattaa olla hankalaa, sillä lainan saaminen edellyttää vakituisia tuloja. Pankit kuitenkin kartoittavat jokaisen tilanteen erikseen ja yleensä maltillinen säästäminen ja/tai vanhempien takaus helpottaa lainan saamista. (SRV.fi)

Valtio tukee nuoria oman ensiasunnon ostamisen saavuttamisessa asuntosäästöpalkkiotilin avulla, johon riittää, että nuori säästää 10 % asunnon hankintahinnasta. ASP-tilin voi avata haluamassaan pankissaan edellyttäen, että on 15-39-vuotias sekä ei ole aiemmin omistanut asuntoa. Kun nuori on saanut säästettyä omalle ASP-tililleen tavoitesummansa, pankki voi myöntää hänelle ASP-lainaa. Edellytyksenä myös kuitenkin on, että ostettava kohde tulee ASP-lainansaajan omaan vakituiseen asumiskäyttöön. (Valtiokonttori.fi)

ASP-tilin suosio on kasvanut viimeisien viiden vuoden aikana roimasti ja tilejä oli avattu yli 180 000, joka vertailussa vastaa melkein Turun asukaslukua. Avattujen tilien lisäksi ASP-lainojen määrät ovat nousseet, joka kertoo siitä, että nuoret haluavat asua omistamassaan asunnossa tai kotitalossa. (Kempas 2021)

ASP-talletukset ovat lähteneet hurjaan kasvuun jo vuoden 2010 jälkeen ja vuoden 2020 lopussa talletuksia oli yhteensä 1,244 miljardia euroa. (Valtiokonttori.fi 2021) Alla olevasta tilastosta (Kuva 2.) voidaan nähdä vuosien saatossa noussut suosio.

Kuva 2. ASP-talletuksien nousu (Valtiokonttori.fi 2021)

Yhä useammin uutisoidaan nuorista, jotka ovat onnistuneet unelmissaan ja tekevät jotain, jota välttämättä vielä kaikki 30-vuotiaat eivät ole ehtineet tekemään. Paljon uutisia on etenkin asunnon ostamisesta tai talon rakentamisesta, kuten tässäkin tapauksessa 19-vuotias nuori rakennutti itselleen omakotitalon, jonka kustannusarvio oli hieman alle 300 000 €. (Helpinen 2021)

2.2.1 Opintolaina ja sen sijoittaminen

Yleensä nuorten ensi kosketus lainaan alkaa opintolainalla, jonka nuori ottaa joko vanhempien suostumuksella vielä alaikäisenä lukio- tai ammattikoulun

opintoja varten tai itsenäisesti korkeakoulun opintoja varten. Opiskelija-arjen menoja opintolainalla pystyy rahoittamaan edullisesti. (Nordea.fi) Tunnetusti opintolainan korko on hyvin matala sekä valmistuttuaan määräajassa, saa lainastaan 40 % Kelalta hyvitystä, kunhan opintolainaa on kertynyt yli 2 500 €. (Kela.fi)

Pankkien myöntävät opintolainat ovat ehdoiltaan edullisimpia lainoja, joita voi saada. Rahoituksen professorin mukaan opintolaina kannattaa aina nostaa sen edullisuuden vuoksi, mutta mikäli sen päättää sijoittaa, on hyvä tiedostaa myös sijoittamisen riskit. Opintolaina on pääasiallisesti tarkoitettu elämiseen, jonka suurin osa opiskelijoista nostaa kyseiseen tarkoitukseen, mutta jotkut eivät koe tarvitsevansa opintolainaa laisinkaan ja jotkut hyödyntävät opintolainaa suoraan sijoitusmielessä. (Niinivuo 2021) Fiksusti opintolainan sijoittamisella voi pitkällä aikavälillä saada aikaiseksi valtavat tuotot, jonka avulla mahdollisuus osakkeiden omistuksesta tai omistusasunnosta kasvaa jo opiskeluaikoina. (fiksukuluttaja.fi)

Jo pelkästään sijoittamiseen itsekseen voi liittyä erilaisia riskejä. Esimerkiksi pörssin osakkeet saattavat notkahtaa kerralla pahasti ja tällaisiin tilanteisiin on hyvä varautua taloudellisesti. Myös velalla sijoittamiseen liittyy omia riskejään. Erityisesti suurin riski on siinä, mikäli kaikki ei menekään kuin on suunniteltu. Esimerkiksi valmistuminen omien opintojen määräajassa venyy ja tällöin ei enää ole oikeutettu valtion takaamaan opintolainahyvitykseen. On siis tärkeää tiedustaa yllä olevat riskit, ennen oman lainan sijoittamista. (Niinivuo 2021)

Opintolainaa ei ole kuitenkaan pakko sijoittaa tai käyttää heti, mikäli sen päättää nostaa. Lainan voi esimerkiksi laittaa korkoa tarjoavalle säästötilille tai ASP-tilille, tulevaisuuden ensiasuntoa varten. Tärkeintä kuitenkin on kartoittaa oma taloudellinen tilanne, tarvitseeko opintolainansa rahoittaakseen opiskelijaelämänsä. (Fiksukuluttaja.fi)

2.2.2 Sijoituslaina

Lainaa on mahdollista myös saada omiin sijoituksiinsa, esimerkiksi sijoitusasuntoon tai suoraan velkavivuksi sijoituksiin. (Nordea.fi) Kun omat varata eivät riitä sijoittamiseen, on mahdollista nojautua sijoituslainaan. (Financer.com) On kuitenkin äärettömän tärkeää huomioida olemassa olevat riskit velkarahalla sijoittaessa. Kun sijoittaa sijoituksiinsa velkarahalla, sijoittamisen riskit kasvavat entisestään, on siis hyvä huomioida, että velalla sijoittaessa tuotto sekä tappio kulkevat samalla viivalla sen riskitason vuoksi. (Nordea.fi)

Sijoituslaina sopii vain kokeneimmille ja tuottohakuisille sijoittajille, jotka ymmärtävät velkavivun käyttöön liittyvät riskit, pystyvät rahoittamaan myös muiden omien menojensa lisäksi sijoituslainaan sisältyvät kulut sekä varallisuutta olisi jo entuudestaan kertynyt, esimerkiksi asunto tai sijoitusasunto. (Nordea.fi)

Sijoituslainan ottamista on kuitenkin hyvä harkita tarkkaan, sillä se on kallista lainaa, korkeiden korkojen vuoksi. Sijoituslaina siis luokitellaan kalliimmaksi, kuin esimerkiksi asuntolaina. Myöntävää sijoituslainaa ei myöskään ole välttämättä helppo saada sen vaatimuksien vuoksi. (Financer.com)

2.3 Nuorten ylivelkaantuminen

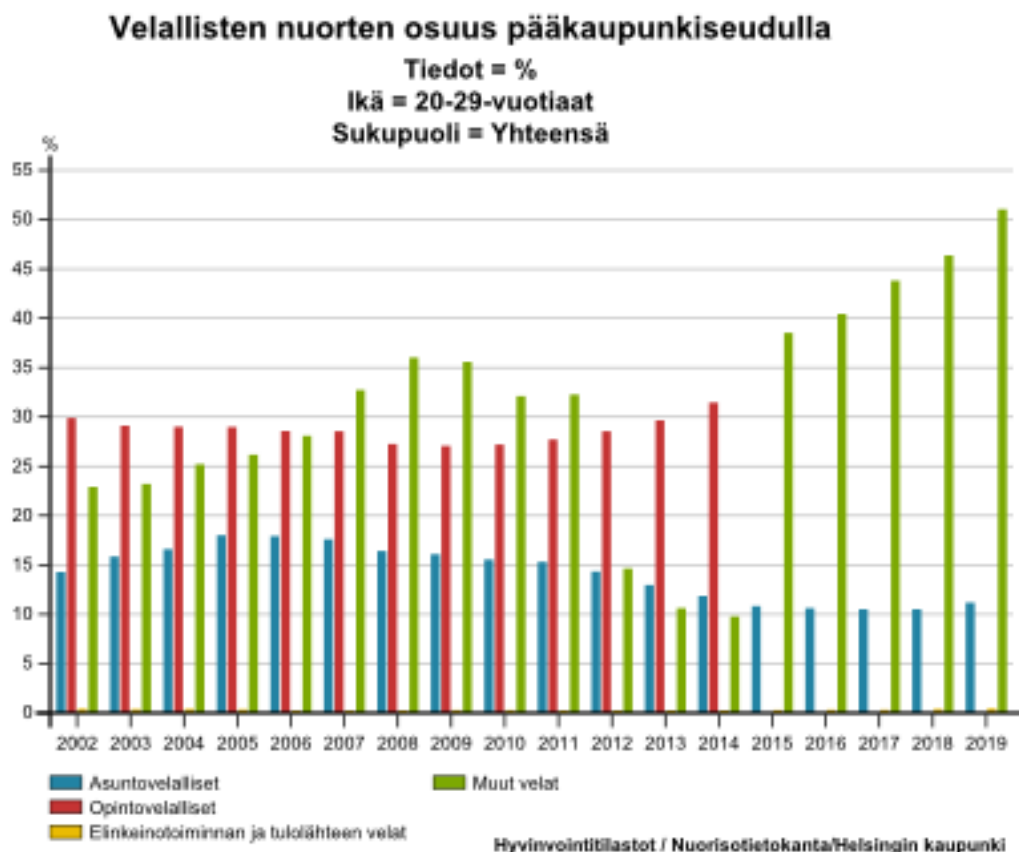
Varsinkin täyttäessään 18-vuotta on helppo innostua uusista avautuvista mahdollisuuksista, kuten pikavipeistä, kulutusluotoista, verkkokaupoista sekä osamaksuista. (Sahlman) Erilaisia lainoja ja kulutusluottoja yleensä otetaan yllättäviin rahamenoihin, joihin ei ole tullut varauduttua etukäteen. (Virtanen 2011)

Lainoihin ja luottoihin sisältyy perinteisesti korkeat korot, jotka saattavat olla jopa 5–20 % haetusta summasta. Jopa pienenkin velan kautta voi ohjautua velkakierteeseen ja sitä kautta menettää luottotietonsa. (Virtanen 2011) Etenkin Helsinkiläisnuorten velka koostuu pääosin erilaisista luotoista sekä alle 25-

vuotiailla helsinkiläisnuorilla velkoja on enemmän kuin muuhun maahan verrattuna. (Sahlman)

Kuten alla olevasta tilastosta (Kuva 3.) on mahdollista nähdä miten etenkin 20–29-vuotiailla pääkaupunkiseudulla asuvilla nuorilla on käytössään muuta lainaa 50 %, kuin olisi esimerkiksi asuntolainaa.

Kuva 3. Velallisten nuorten osuus pääkaupunkiseudulla (Tilastokeskus 2019)

Suomessa 18-vuotias nuori määritellään jo tarpeeksi vanhaksi ollessaan oikeutettu hakemaan sekä saamaan kulutusluottoja sekä pikavippejä, mutta esimerkiksi Ruotsi on määrännyt pikavipeille ikäräksi 30-vuotta. Suomessa hallitus on kuitenkin pyrkinyt puuttumaan tilanteeseen ja on määrätty, ettei pikavippejä saisi myöntää klo 22–06 välisenä aikana. (Virtanen 2011)

Vuonna 2015 koko Suomen aikuisväestöstä 8,5 %:lla oli maksuhäiriöitä, joka on enemmän, kuin koskaan. Etenkin 25–34-vuotiaista nuorilla miehillä 16 %:sta on maksuhäiriöitä, kun vastaavalla ikäryhmällä naisilla maksuhäiriöitä on noin 10 %. (Sarkkinen 2015)

On edullisempaa ennaltaehkäistä ylivelkaantumisen, kuin jälkihoitoa, mutta aina se ei ole vaihtoehto. Kaikki tekevät jossain kohtaa elämäänsä virheitä, joista opitaan myöhempää tulevaisuutta varten. Jopa nuoren pikavippikierre saattaa olla täysin ajattelemattomuudesta, kuin tietämättömyydestä. (Nordlund 2018, s. 95) On kuitenkin myös hyvin tavanomaista, että nuori ei oikeasti tiedä minkä kanssa on tekemisissä. (Sahlman) Velkakierteeseen puuttuminen on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää. Velkakierteessä nuoren ei tule enää ottaa uusia lainoja, vaan nuoren talous on saatava tasapainoon sekä ylijäämäiseksi. Tilanteesta on mahdollisuus selvittää kohtaamalla todellisuuden. (Nordlund 2018, s. 95)

Vanhemmille saattaa tulla täysin yllätyksenä nuoren ylivelkaantuessa, miten suurista velkasummista on kyse, verrattuna nuoren pieniin tuloihin. Nykyään pikavippi ei välttämättä ole enää vain muutaman satasen suuruinen, vaan kyseessä voi olla jopa kymmenistä tuhansista euroista. (Kaukonen 2020)

Nuori ei välttämättä ymmärrä, että velkaantuessaan elämästä tulee hankalampaa, sillä ennen uusien sopimusten tekoa yritykset tarkistavat aina asiakkaiden luottotiedot, jopa esimerkiksi hakiessaan uutta liittymää tai vuokra-asuntoa. Valitettavasti yksikin maksuhäiriömerkintä on este uuden sopimuksen avaamiselle ja jopa puhelinliittymän saaminen voi koitua ongelmalliseksi. Joissain tapauksissa pankki ei pelkästään rajoita luottokortin tai muiden lainojen saamista, vaan myös tavallisen pankkikortin käyttöä voidaan rajoittaa. Menetettyään siis luottotietonsa, saatetaan ajatella, että tämä oli nyt tässä, eikä normaalille elämälle olisi enää mahdollisuutta. (Sortter.fi)

Syksyllä 2021 eduskunnan käsittelyyn on menossa uusi ehdotus maksuhäiriömerkinnän poistumisesta, jolloin merkintä poistuisi jo kuukauden jälkeen, mikäli velka olisi maksettu pois. Vielä ennen, kun ehdotus hyväksytään, saattaa maksuhäiriömerkintä säilyä tiedoissa vähintään kaksi vuotta. (Sortter.fi)

2.3.1 Miten ylivelkaantumiseen voidaan puuttua

Vanhempien kuullessaan nuoren veloista, on tärkeää pitää pettymyksen tunteet kurissa. Tilanteessa nuori kaipaa ymmärtävää sekä rakentavaa tukemista, kuin asiasta alettaisiin lisäsyyttelemään. Nuorta auttaa velkojen selvittely. Mihin on velkaa, paljonko on velkaa ja mitä niiden pois maksamiseksi voi tehdä.

(Kaukonen 2020)

Nuori ja vanhemmat voivat hakea apua nuoren velkaantumiselle Takuusäätiön Velkalinja-puhelinpalvelusta sekä Kysy rahasta-Chatista. Velkaneuvontaa on myös mahdollista saada oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnasta.

(Kaukonen 2020) Takuusäätiöltä apua saa esimerkiksi maksujärjestelyihin, maksuhäiriömerkinnöistä, ulosotosta ja perinnästä sekä velkajärjestelyihin.

(Takuusäätiö.fi)

Riippuen velan määrästä vanhemmat voivat maksaa velan pois. Esimerkiksi, mikäli kyseessä on vain rästiin jäänyt puhelinlasku, sen vanhemmat voivat vielä maksaa. Valitettavasti tämän päivän yleisimmissä velkaongelmissa kyseessä on kymmenistä tuhansista euroista. Vanhempien maksaessa nuorten suuria velkoja, voi pahimmissa tapauksissa ajaa nuoren vanhemmat velkaantumiseen, eikä tällöin nuori itse oppisi hoitamaan omaa talouttaan. On suositellumpaa tukea nuorta esimerkiksi taloudellisesti, eli mikäli mahdollista, niin hän muuttaisi vanhempiensa luokse hetkellisesti, säästääkseen rahaa velkojen pois maksamiseen. (Kaukonen 2020)

2.4 Taloustaitojen opetus

Muihin ikäryhmiin verrattuna nuorilla aikuisilla on suurin riski joutua talousongelmiin, jonka vuoksi taloustaitojen opetus on tärkeää. (Peltola 2020) Taloustaito on yhtä kuin kansalaistaito, jonka jokaisen kansalaisen tulisi osata hallita. Nuoria kiinnostaa talous ja siitä halutaan oppia koulussa. (Piha 2019)

Puhutaan paljon taloustaitojen opetuksesta kouluissa sekä kotitalouksissa, mutta mitä tapahtuu niille syrjäytyneille nuorille, jotka eivät ole kouluissa, eikä

kotoakaan ole saatu tarpeellista opetusta? Näistä nuorista tulisi olla äärettömän huolissaan, sillä todennäköisemmin he ovat talousvaikeuksiin riskialttiimpia. Taloustaitojen omaaminen ennakoi taloudenhallintaa sekä auttaa selviytymään veloista mahdollisesti helpommin. (Piha 2019)

Diakonissalaitos Vamos, Danske Bank, Nordea ja Osuuspankki Ryhmä ovat yhteistyössä toteuttaneet Taloustaitohankkeen, jossa kohderyhmänä ovat ne nuoret, jotka ovat jääneet taloustaitojen opetuksen ulkopuolella kouluissa sekä kotitalouksissa. Taloustaitohanke on valmennus, jossa kehitetään ja vahvistetaan nuoren taitoja rahankäytössä. Taloustaitoja valmennuksessa ohjaavat yllä olevista pankeista koulutetut yritys vapaaehtoiset. Valmennusta on saatavilla yksilövalmennuksena sekä ryhmävalmennuksena täysin maksuttomasti. (Hdl.fi)

2.4.1 Opetus kotona

Rahasta puhuminen on aina ollut iso tabu, jopa perheissä. Vanhempien olisi hyvä opettaa jo nuorena iässä, että raha-asioista on hyvä ja turvallista keskustella, jolloin hän oppii jo nuorena iästä suvaitsemaan rahan eri tavalla ja uskaltaa keskustella siitä avoimesti. Suotavampaa on pystyä keskustelemaan omista raha-asioistaan vanhempiensa kanssa, kuin turvautua kalliisiin vaihtoehtoihin rahaongelmia korjatessa.

Taloustaidot ei ole tarkoitettu vain tavallisille ihmisille, vaan on myös erityisen tärkeää ja ehkä myös hieman vaikeaa opetusta varakkaillekin vanhemmille. Saattaa tuntua hölmöltä kieltää matka tai jokin hankinta, vaikka vanhemmilla olisi mahdollisuus tukea nuorta tässä. Miksi varakkaan perheen lapsen tulisi tehdä 10 €/h palkalla työtä säästääkseen matkaa varten rahaa, kun vanhemmille 1000 € on pikkusumma? Rahan arvon opettaminen nuorelle on eriarvoisen tärkeää – miten sitä voi säästää ja sijoittaa sekä miten sitä pystyy ansaitsemaan. Rahan arvoa opettamalla saadaan varmistettua, ettei nuori jää rahariippuvaiseksi vanhemmistaan, vaan oppii elämään omien varojensa mukaisesti, eikä ylivelkaantuisi. Yleensä myös omien vanhempien

rahakäyttäytyminen niin sanotusti periytyy myös omille lapsilleen. Mikäli vanhemmat vieroksuvat erilaisia luottoja ja lainoja, myös voidaan todeta, että nuorikin alkaa näitä vieroksumaan. (Nordlund 2018, s. 18)

Sanotaan, että raha tekee onnelliseksi, ennemminkin kannattaisi sanoa, että se tuo vakautta sekä mahdollisuuksia tulevaisuudelle. Jos nuorella olisi vaikka tulevaisuuden haaveenaan rakentaa iso omakotitalo meren äärelle, kärsivällisellä säästämällä ja oikeanlaisella budjetoinnilla hän pystyy toteuttamaan tulevaisuuden haaveensa. Vanhemmat pystyvät kotona jo nuoren varhaisesta iästä huolimatta aloittamaan opettamaan kärsivällistä säästämistä sekä budjetointia. Ottaessaan käyttöön viikko- tai kuukausirahan, kannattaa samalla opettaa jo tavaksi, että kyseisestä summasta laitetaan x määriä säästöön ja sijoituksiin, jolloin jäljelle jäävä summa jää käytettäväksi. Jos nuorella olisi haaveena jokin suurempi ostos, esimerkiksi uusi puhelin, voisi hän käyttää jäävän summan vielä puolittaa ja laittaa siitä puolet puhelimen säästöä varten. Tällöin nuori oppii ja ymmärtää, että hankintojen eteen tulee tehdä töitä. (Nordlund 2018, s. 56–68)

Vanhemmat saattavat kokea hankalaksi hallita hankintojen ostamista nuorille heidän niin pyytäessä lelukaupassa leluhyllyjen välissä. Jo varhaisesta iästä kannattaa opettaa, että leluja ei aina tarvitsisi ostaa, vaikka löytyisikin nalle tai nukke, joka olisi pakko saada, koska hänellä ei sellaista vielä ole tai hän sen vain haluaisi. Näissä tilanteissa pystyy hyödyntämään yllä mainittua viikko- ja kuukausirahan käytettävän summan menetelmää tai voi myös opettaa toivelistan, johon voi listata omia toiveitaan joulua tai syntymäpäiviä varten. Tätä kautta opittaisiin siihen, että vaikka jotakin vain haluttaisiin, ei sitä silti olisi pakko ostaa. Tällä tavalla nuoren kasvaessa hän osaa itse tehdä omia kompromisseja mitä hän oikeasti haluaa ja mitä tarvitsee. (Nordlund 2018, s. 72–74)

2.4.2 Opetus koulussa

Taloustaitojen opetus mielletään kuuluvan historian ja yhteiskuntaopin opetuksen tehtäväksi. Uusi opetussuunnitelma mahdollistaa taloustaitojen opetuksen yhteistyön myös muiden aineiden välillä ja tätä kautta laajempaa oppia nuorille. Nuoret myös itse toivovat taloustaitojen opetusta eri aineissa sekä eri näkökulmista. Helposti se, että opettaja kertoo omista henkilökohtaisista opeistaan ei välttämättä iske nuoreen niin, kuin toivotaan. Sen sijaan olisi hyvä saada esimerkiksi videohaastatteluja nuorista opetusmateriaaliin kertomaan omia kokemuksiaan sekä oppejaan. Nuoren on helpompi samaistua omaan ikäpolveensa, kun opetus tulee melkein samanikäiseltä henkilöltä. (Tenhunen-Ruotsalainen 2019)

Nuorten talousosaaminen – tutkimukseen vastanneista opettajista 71 % on sitä mieltä, että hallitsee riittävän tiedon taloudesta, jota pystyisi opettamaan, mutta 14 % opettajien oma talousosaaminen perustuu opettajankoulutukseen. Mikäli kouluhin laaditaan nuorille laajempaa ja ajankohtaisempaa taloustaitojen opetusta, myös opettajien olisi hyvä käydä täydennyskoulutus taloustaitojen opettamisen tueksi. Opettajat myös toivoisivat koulutuksen lisäksi heti käyttövalmista oppimateriaalia, joka olisi ajankohtainen, sopiva eri ikäisille sekä toimisi digitaalisena aineistona. Rahan muututtua näkymättömäksi, myös taloustaitojen omaaminen on muuttunut. (Tenhunen-Ruotsalainen 2019)

Ylen julkaiseman Pörssisäätiön toteutetussa tutkimuksessa iso osa suomalaisista toivoisi taloustietoa omaksi oppiaineekseen ja vähentäisi täten vastaavaa tarvittavaa opetusta uskonnon, ruotsin ja taideaineiden opetuksesta. Opetuksen kehityssuunnassa on tavoitteena luopua oppiaineiden lokeroinnista ja siirtyä niin sanotusti oppiaineiden yhteistyöhön, täten ei ole mahdollista, että taloustaitojen opetuksesta tehtäisiin perustason opetukseen oma oppiaineensa, jossa päästäisiin laajemmin opettamaan taloustaitoja käytännönläheisesti. (Aulasmaa 2019)

Tuomo Laakson mukaan taloustaitojen opetuksen mahdollistamiseksi opettajien olisi hyvä käydä täydennyskoulutus, jolloin omassa opetettavassa aineessaan

kynnys ottaa taloustaidot osa omaa koulutusta, jolloin nuorille saadaan mahdollisimman laajaa opetusta, erinäkökulmista. (Aulasmaa 2019)

Mikäli taloustaidot toimisivat omana oppiaineenaan, sen painoarvo opetussuunnitelmassa lisääntyisi huomattavasti sekä siihen myös panostettaisiin enemmän sekä tällöin taloustaitoja pääsisivät opettamaan ne, joilla on oikeat valmiudet ja kiinnostus aihetta kohtaan. (Seppänen 2020)

Parempaa opettajaa ei ole, kuin se, joka oikeasti on kiinnostunut aiheesta ja pystyy tuomaan esiin erilaisia asioita laajemmin, joita välttämättä ei niin kiinnostunut esittäisi.

Talouden hallintaan nuoret saavat vaihtelevia valmiuksia, jonka vuoksi oppilaitoksissa taloustaitojen opetus on tärkeä keino ennaltaehkäistä talousongelmia. Perusasteen ja toisen asteen talousopetusta katsomaan riittämättömäksi, eikä korkea-asteellakaan opetusta juurikaan ole tarjolla. (Peltola 2020)

3 NUORTEN KULUTUSLUOTTO-, LAINA- JA OSAMAKSU KÄYTTÄYTYMINEN

Tämän opinnäytetyön tapaustutkimuksen nuorten taloustaitojen kartoittamiseksi teetin kyselyn, jonka tavoitteena oli kartoittaa nuorten käyttäytymistä erilaisten kulutusluottojen, lainojen ja osamaksujen kanssa sekä selvittää koetaanko rahasta puhuminen edelleen tabuksi. Teetetyssä tutkimuksessa haluttiin tuoda esille, miten nuoret suhtautuvat erilaisiin lainoihin, kulutusluottoihin sekä osamaksuihin. Lisäksi tutkimuksessa haluttiin selvittää millaista lainaa nuoret ovat ajatelleet tarvitsevansa tulevaisuudessa. Kyselyn kohderyhmäksi kohdistui 18–30-vuotiaat Turun sekä lähikuntien nuorille.

Seuraavissa kappaleissa jaetaan tutkimuksen tuloksia aihealueittain ja analysoidaan vastaustuloksia. Lopuksi käsittelen omia ajatuksiani tutkimuksesta sekä vertaan tutkimusvastauksia kirjoitettuun teoriaan.

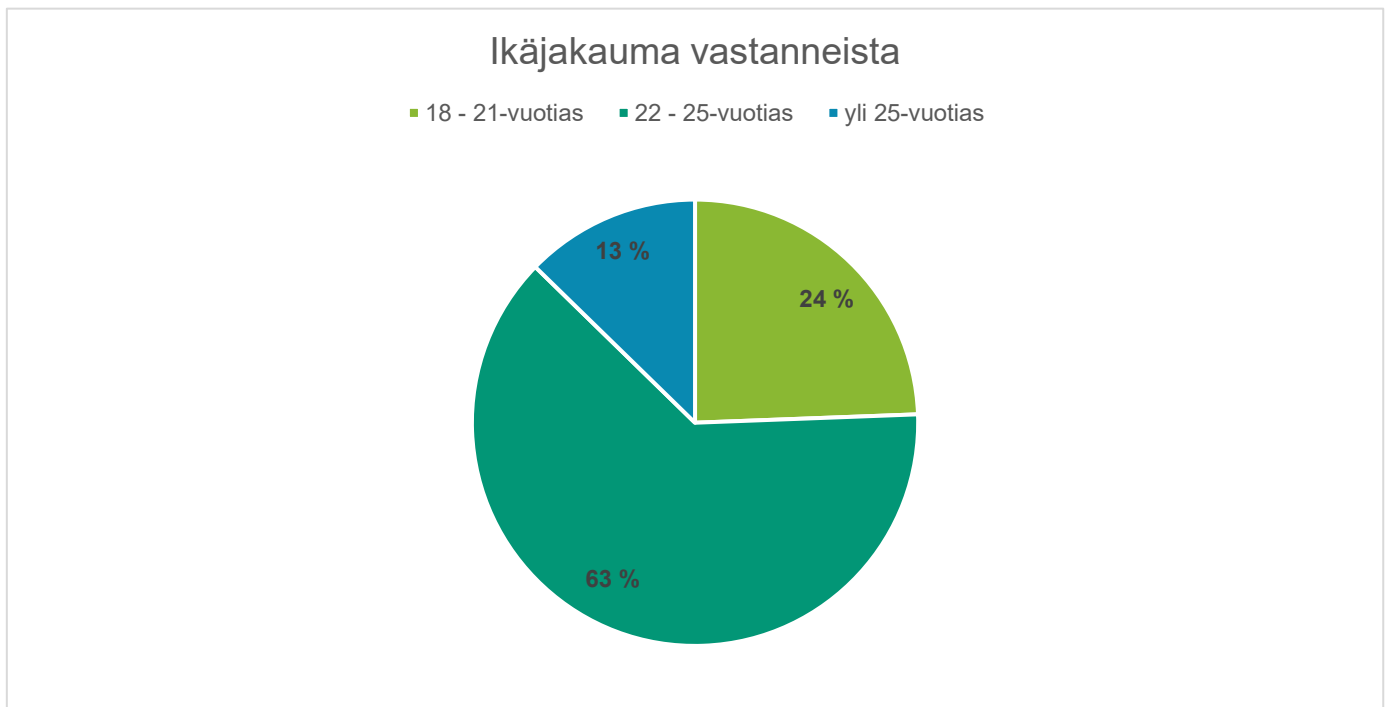
Kysely toteutettiin Webropol- alustalla ja kysely keräsi vastauksia noin 200 nuorelta Turun seudulta ja lähikunnista. Kysely jaettiin Turun seudun ja lähikuntien lukioille, ammattiopistoille sekä ammattikouluihin, omassa sosiaalisessa mediassani sekä Turun AMK:n sisällä. Tällä tavalla varmistin, että kysely tavoittaa kyselyn kohderyhmän nuoret. Kyselytutkimus jaettiin nuorille sähköisiä kanavia pitkin.

Kysely koostui 24 kysymyksestä, joilla selvitettiin nuorten käyttäytymistä kulutusluottojen, lainojen sekä osamaksujen kanssa. Kysymykset olivat pääosin monivalintakysymyksiä sekä yhdestä avoimesta kysymyksestä. Vastauksia kysely sai noin 200.

Toteutuksessa ei vaikeuksilta vältytty, sillä useamman koulun linjauksena oli, ettei ulkopuolisiin kyselyihin vastattaisi laisinkaan, tai vastausta kouluilta useista muistutuksista huolimatta ei saatu. Tästä johtuen, sain vain muutamasta koulusta vastauksia kyselyyni. Pyyntöjä kyselyn toteuttamiseksi lähetettiin 25 kouluun.

Kyselytutkimukseen vastattiin täysin anonymisti sekä vapaaehtoisesti. Alla olevasta kaavasta (Kaava 1.) voi nähdä vastanneiden ikäjakauman. Kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 197 nuorta, joista yli (63 %) olivat 22–25-vuotiaita, joka selkeästi oli suurin kyselyyn vastannut ikäryhmä. Vastaajista 86 % oli opiskelijoita, joista 165 (98 %) vastaajista oli korkeakouluopiskelijoita. Loput kyselyyn vastanneista (14 %) olivat joko työssäkäyviä tai työttömiä.

Kaava 1. Ikäjakauma prosentteina vastanneista

3.1 Opintolaina

Kyselyn alussa halusin kartoittaa nuorten lainatarvetta opintolainaan ja mahdollisesti selvittää, miksi opintolainaa ei ole. Tällä saatiin selvitettyä samalla nuorten suhtautuminen lainaan. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista (168 kpl) 82 % oli käytössään opintolaina, joka on käytännössä positiivinen asia, sillä opintolaina on ns. "ilmaista lainaa". Tässä osiossa ei selvitetty, millä päätöksellä nuori on lainan hakenut, mutta on kuitenkin todennäköistä, että monen nuoren vanhemmat, sisarukset tai ystävät ovat kehottaneet hakemaan opintolainaa, joka on saanut nuoren tekemään päätöksensä.

Selvittääkseni, miksi nuoret eivät hae opintolainaa, valitsemalla "Ei"- vastauksen ohjasi kysely nuoren toiseen kysymykseen, jossa pääsi valitsemaan oman syynsä vaihtoehtoista. Vaihtoehtona oli myös kertoa syynsä vapaatekstillä. Tällä pyrin selvittämään syytä, miksi opintolainaa ei ole ja samalla saa nuoren myös miettimään omaa syytään.

Kävi ilmi, että vastaajista 31 ei ole opintolainaa ja heistä puolet (55 %) kokevat, etteivät he tarvitse opintolainaa laisinkaan, joka voidaan nähdä alla olevasta kaavasta (Kaava 2.).

Kaava 2. Jakauma opintolainattomuudelle

On hyvä, että nuori pystyy toteamaan, ettei tarvitse opintolainaa opiskeluajoilleen, mutta vaikka sitä ei tarvitsisi voisi sen silloin esimerkiksi hyödyntää, vaikka ASP-tilille tai mahdollisiin sijoituksiin.

Vastauksiin "En halua velkaantua" sekä "Ajatus lainasta pelottaa" tulisi saada muutos. On opiskelijalle etu, että heille on saatu määriteltyä opintolainaa, josta he hyötyvät opintojen aikana. Toki on vaarana, että mikäli opinnot pitkittyvät, niin silloin opiskelija ei saa opintolainastaan enää Kelan opintolainahyvitystä. Mahtaisiko tällainen ajatusmaailma lähteä omista vanhemmistaan jopa?

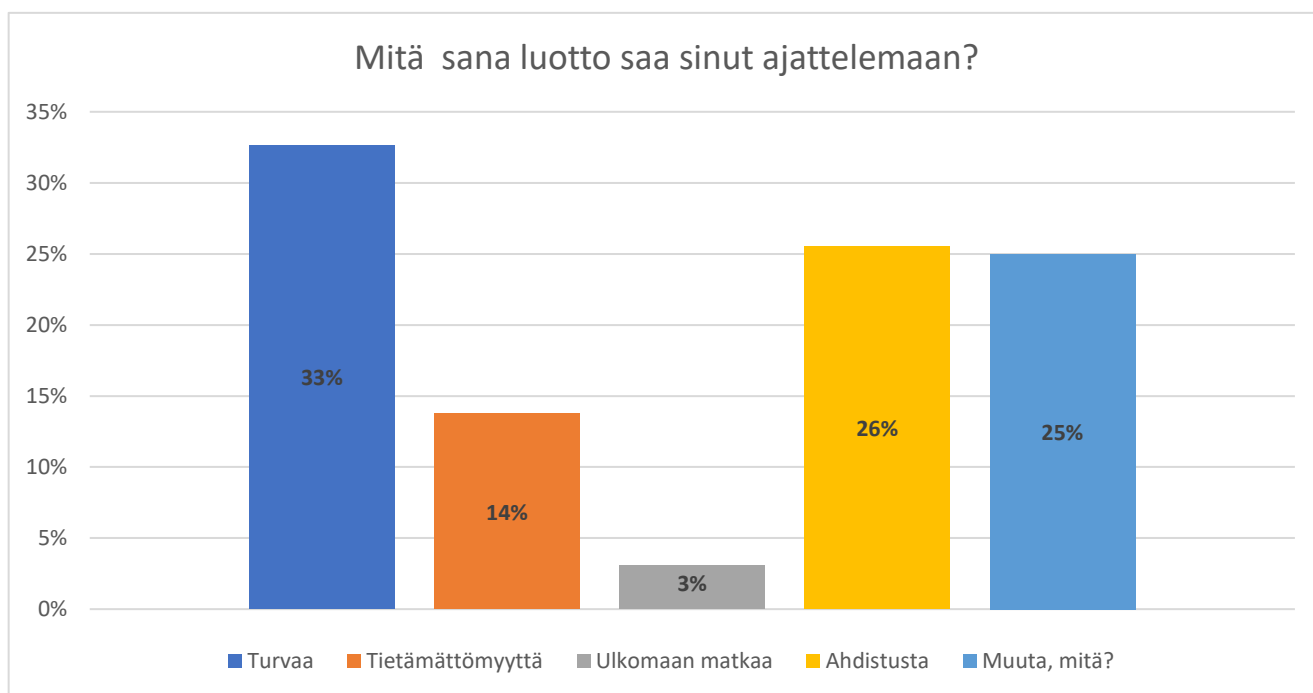
Vastaukselle "En ole saanut" selitteenä voi olla muutamia. Kyseessä voi olla esimerkiksi avoimen yliopiston tai avoimen ammattikorkeakoulun opiskelija, jolloin opiskelijaa ei lasketa tutkinto-opiskelijaksi, sillä avoimen tutkinnon opiskelija usein maksaa omasta opiskeluoikeudestaan. Vaihtoehtona voi mahdollisesti myös olla, että opiskelija on aiemmin menettänyt luottotietonsa, jolloin pankki ei valtiontakauksesta huolimatta myönnä lainaa. Myös "Muu, mikä" vaihtoehdossa tuli ilmi, että opintolainaa ei ole polkuopintojen vuoksi tai menetettyjen luottotietojen vuoksi. Vaihtoehto keräsi myös kaksi vastausta, jossa vastaaja ole saanut hakemusta aloitettua, josta voidaan päätellä, että hänellä ei myöskään ole ns. akuuttia tarvetta opintolainalle.

3.2 Luotto, luottokortti ja korko

Luottokorttien sekä normaalien maksukorttien yleisyys on kasvanut viimeisien vuosien aikana, jonka vuoksi halusin selvittää, onko nuorillakin jo käytössään luottokortit sekä mitä luotto ylipäätänsä saa heidän ajattelemaan.

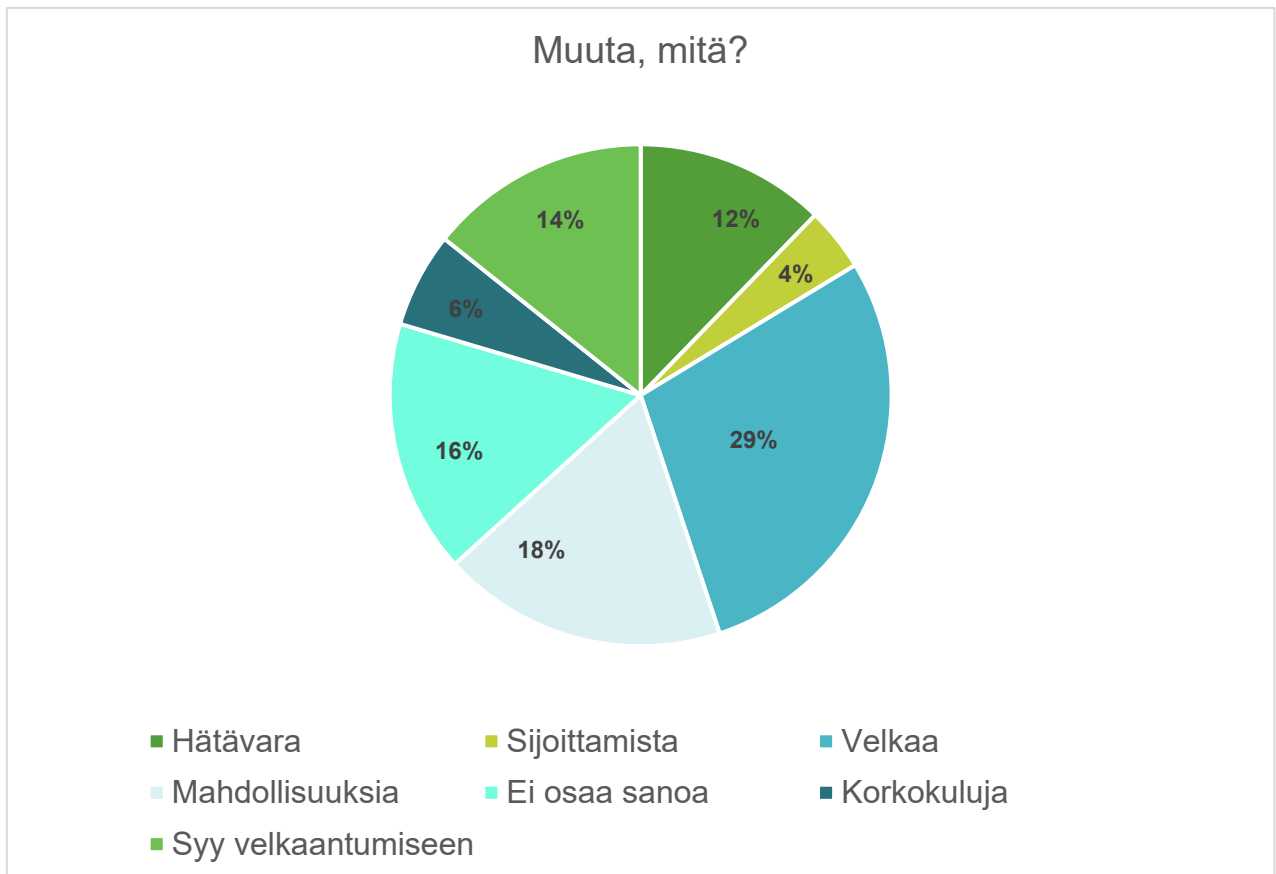
Luottokortteihin sisältyy aina korkoprosentti, joka lisätään luottolaskuun, jos laskua ei makseta 30 päivän kuluessa. Korkoprosentti vaihtelee pankeittain sekä luottokortteittain todella paljon, jonka vuoksi halusin myös selvittää tietävätkö nuoret laisinkaan omaa korttinsa korkoprosenttia sekä kokevatko kyseisen koron sopivaksi itselleen.

Ensimmäisenä kartoitettiin mitä nuori ajattelee sanasta ”luotto”. Alla olevasta kaavasta (Kaava 3.) voidaan nähdä miten, suuri jakautuminen vastausvaihtoehdoissa on.

Kaava 3. Mitä sana luotto saa ajattelemaan

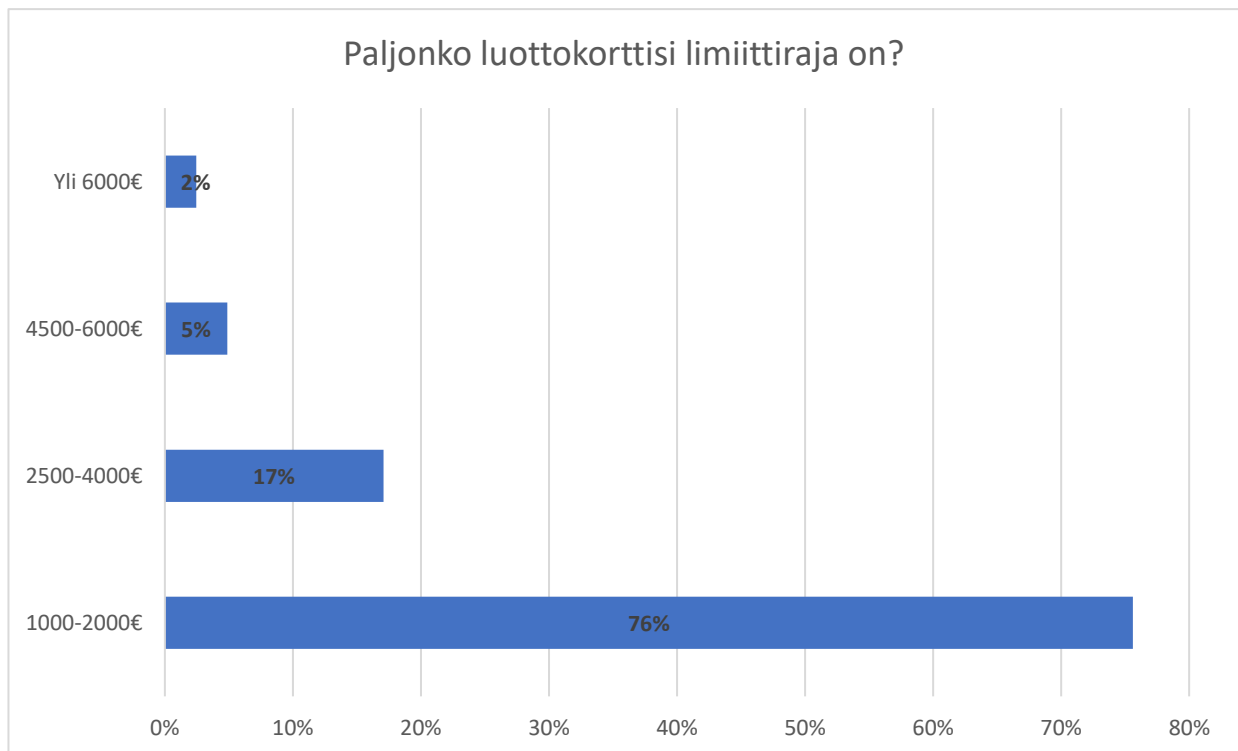
Vastanneista 33 % ajattelee luoton tuovan turvaa, joka on käytännössä positiivinen asia, sillä voidaan ajatella, että heillä luotto on ns. hätävarana sille varalle, että jotain tapahtuu. Samanaikaisesti kuitenkin 14 % ajattelee luottoa tuntemattomaksi sekä 26 % luotto ahdistaa. Mikä johtaa siihen, että sana luotto tuo ahdistusta? Voiko tämä samanaikaisesti viitata esimerkiksi tietämättömyyteen, jossa tuntematon asia saa ahdistamaan? Jos luotosta tiedettäisiin enemmän tietämättömyyden sekä ahdistuksen jakauma olisi varmasti huomattavasti matalampi. Tästäkin jopa jo huomataan, ettei tällaisia asioita nuori välttämättä ole oppinut koulussa tai edes kotonakaan.

Kaava 4. Muuta, mitä vastaukset

Tarkastellessa ”Muuta, mitä” vapaamuotoisia vastauksia, hajonta oli aika jakautunutta, joka voidaan nähdä yllä olevasta kaavasta (Kaava 4.). Suurelle määrälle luotto tuo velan tunteen, kun samaan aikaan luotto tuo myös mahdollisuuden tuntua melkein yhtä paljon. On positiivista, että koetaan luotto turvalliseksi, varsinkin tilanteisiin, joihin ei olla varauduttu. Toki oman talouden hallinnassa on tärkeää, kartoittaa oma käyttäytyminen rahan kanssa, jottei velkaantuisi turhaan.

Kyselyyn vastanneista, kaiken kaikkiaan 82 vastaajalla on itsellään luottokortti käytössään. Vastaajien luottokorteista halusin myös selvittää, miten suuri luottokortin luotto-ominaisuus on. Yleensä korkeakouluopiskelijoilla sekä 18–25-vuotiailla luotto-ominaisuus saattaa olla korkeintaan 2 000 €, sillä pankit eivät yleensä myönnä suurempaa summaa nuorille.

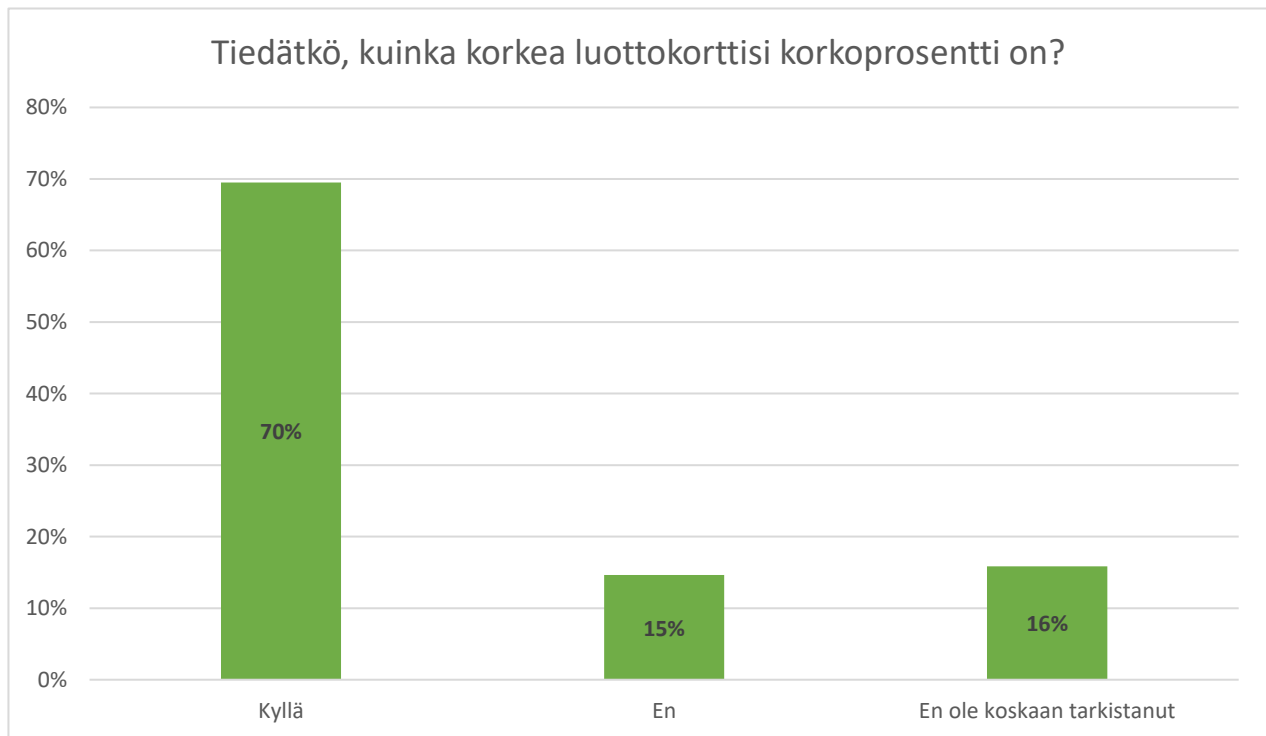

Kaava 5. Luottokortin yleiset limiittirajat

Kuten arvatakin pystyi, että minimi luottoraja olisi vastaajienkin käytössä. Yllä olevasta kaavasta (Kaava 5.) nähdään miten ylivoimainen 1000–2000 € luottoraja on, josta voidaan ehkä myös päätellä, että se olisi jopa myös turvallisin vaihtoehto, varsinkin nuorille.

Luottokortteihin sisältyy riskejä. Tulee osata käyttäytyä luottokorttien kanssa oikein, mutta tulee myös tiedustaa riski, mitä suurempi luottoraja on, sitä riskisempi luoton takaisin maksusta tulee. Luottokortit sisältävät myös oman koron, joka lisätään kuukausittain maksettavan summan päälle, jonka vuoksi on hyvä olla tarkkana myös omasta korkoprosentistaan. Tämän vuoksi halusin viimeisenä luottokortteista kartoittaa tietääkö vastaaja oman korttinsa korkoprosentin sekä kokeeko kyseisen prosentin sopivaksi itselleen suhteessa omiin tuloihinsa.

Alla olevasta kaavasta (Kaava 6.) nähdään positiivisesti, että 70 % luottokortin omistajista tietää oman korttinsa korkoprosentin. Tosin ”Ei” sekä ”En ole koskaan tarkistanut” vastaukset yhteenlaskettuna on melkein puolet, ”Kyllä” vastauksesta, joka on mielestäni huolestuttavaa. Tuotteen sisältö tulisi aina tietää, jotta ymmärtää mistä maksaa ja mihin omat rahat menevät. Vaikkakaan omaa luottokorttiaan ei käyttäisi säännöllisesti, olisi sen korkoprosentti siltikin hyvä tietää, mikäli tulee tilanne, jossa siihen joutuu turvautua.

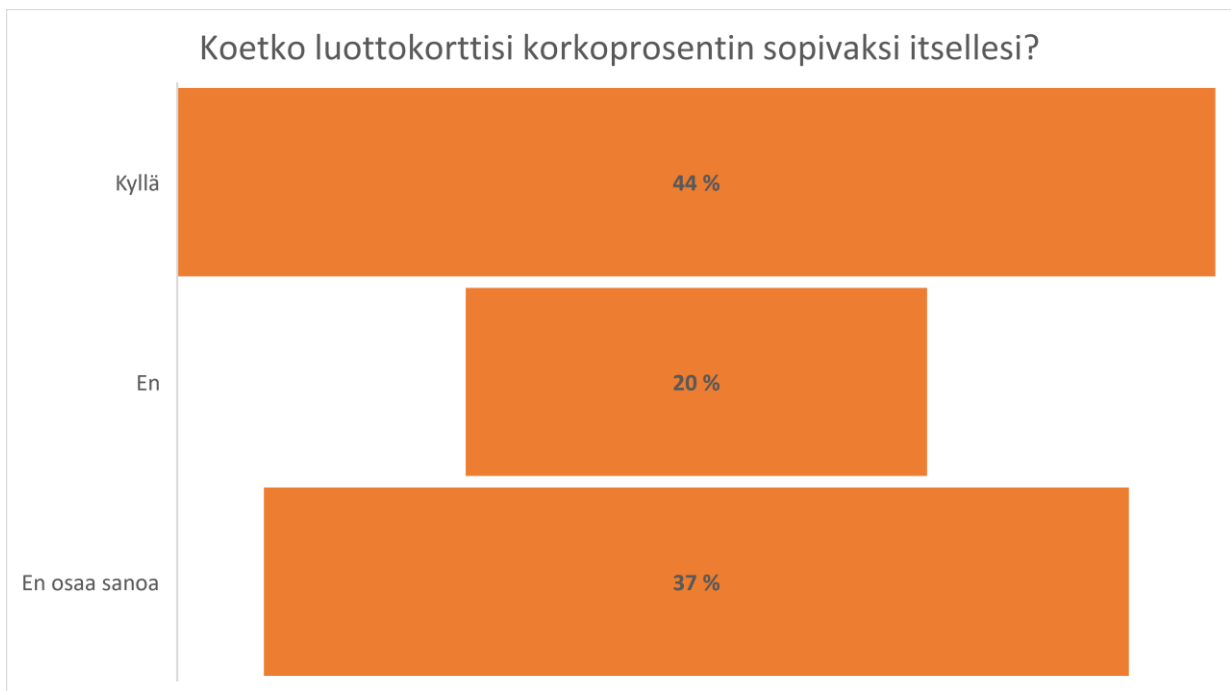

Kaava 6. Oman luottokortin korko

On myös tärkeää kartoittaa, onko kyseinen korkoprosentti itselleen sopiva, jotta pystyy maksamaan oman velkansa sekä samanaikaisesti elättää itsensä, eikä velkaantuisi. Jotta tietää onko korkoprosentti itselleen sopiva, tulisi kartoittaa omat pakolliset menot ja siihen mukaan sovittaa myös luottokorttinsa, jottei myöhemmin joudu hankalaan tilanteeseen.

Luottokorttia hankkiessa on suositeltavaa kartoittaa erilaiset luottokortit omassa pankissaan ja jollei sopivanlaista korttia löydy omasta pankistaan voi tarkastella myös toisten pankkien tarjoamia kortteja. Korkoprosenttiin ei itse pysty vaikuttamaan, jonka vuoksi olisi hyvä valita mahdollisimman matala korkoinen kortti.

Vaikka alla olevan kaavan mukaan (Kaava 7.) 44 % kokee oman korkoprosenttinsa sopivaksi, loput 57 % joko ei koe prosenttiaan sopivaksi tai eivät osaa sanoa. Kyseinen 57 % huolettua. Korkoprosentti saattaa olla nuorelle liian korkea ja sitä kautta ajaa taloudelliseen ahdinkoon tai ei osata kartoittaa omaa kestävyyttään velkaan.

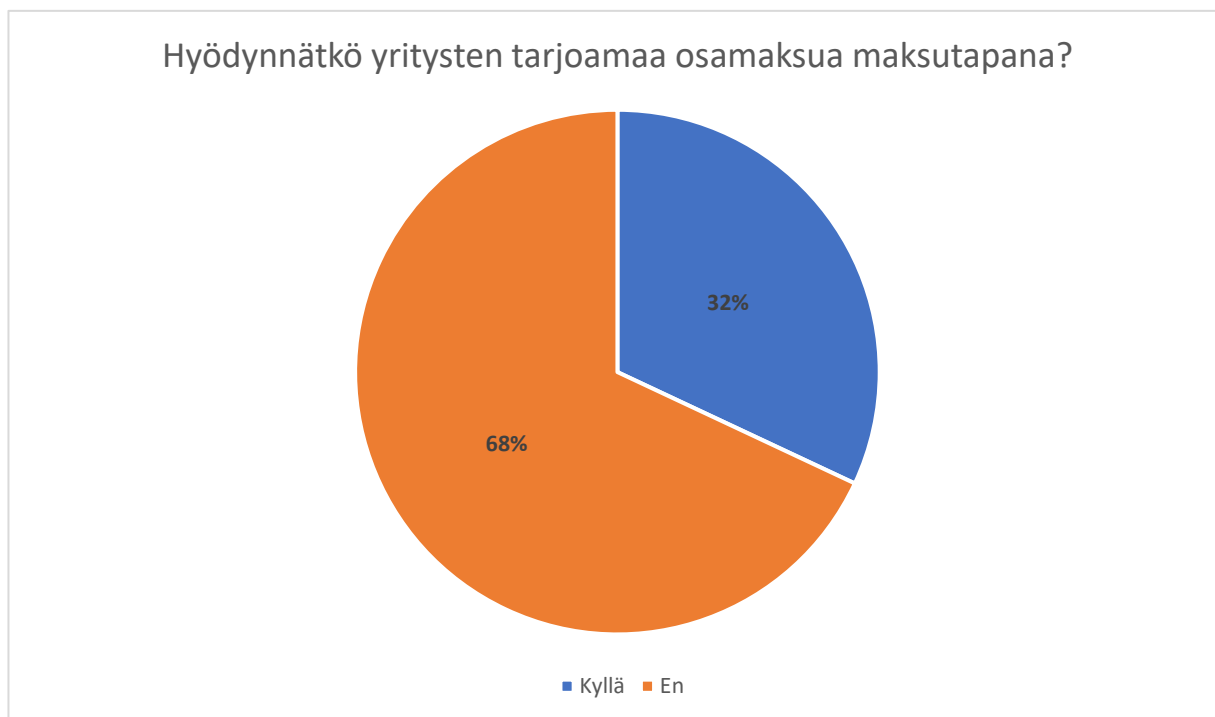
Kaava 7. Sopiiko korko itselleen

3.3 Osamaksut ja pikavipit

Tässä osiossa halusi kartoittaa nuorten käyttäytymistä osamaksujen sekä pikavippien kanssa, sillä niiden hyödyntäminen on kasvanut viime vuosien varrella. Vaihtoehtoja on tarjolla todella monia ja joskus saattaa myös valita huonoja vaihtoehtoja, joista joutuu maksamaan vielä monien vuosienkin jälkeen.

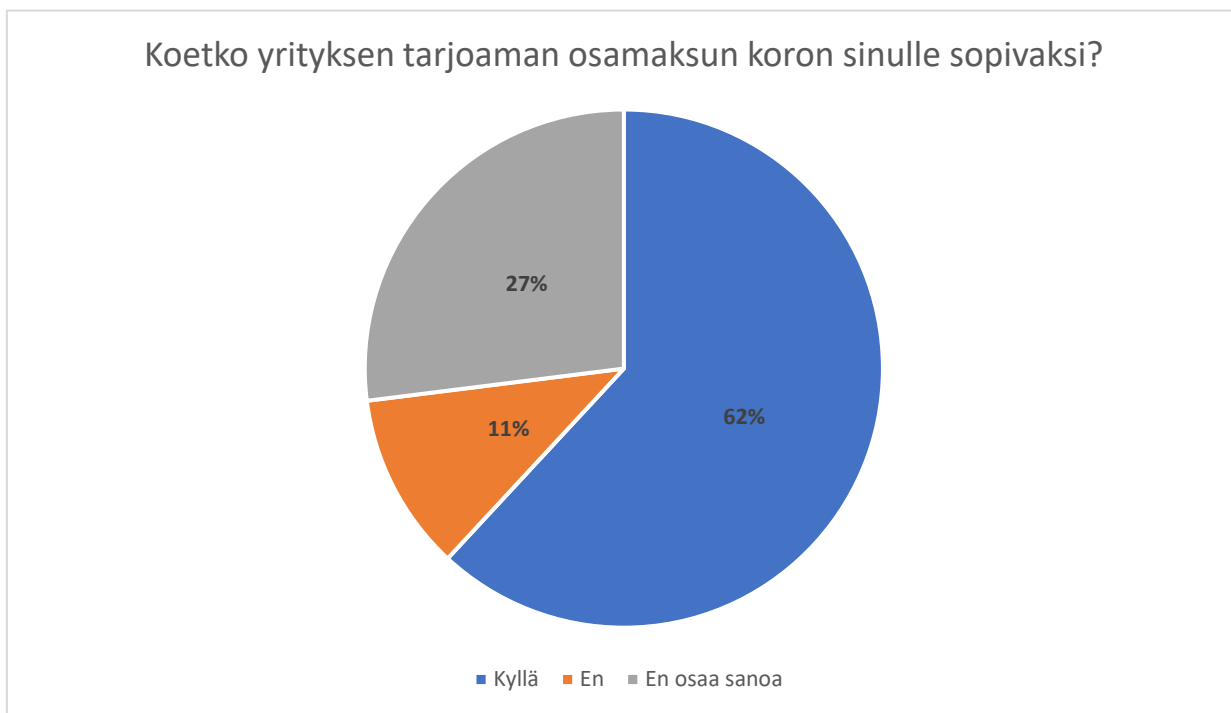
Aluksi selvitin moniko vastaajista hyödyntää erilaisten yritysten tarjoamaa osamaksu mahdollisuutta. Vastaajista vain 32 % myönsi hyödyntävän osamaksuja maksutapana, joka voidaan myös nähdä alla olevasta kaavasta (Kaava 8.). Määrä on mielestäni positiivista, sillä osamaksut yleensä saattavat sisältää erilaisia kustannuksia, joita ei sopimuksessa suoranaisesti mainita ja tällöin, kuluttajalle ei tule ilmi täysin, mistä hän maksaa.

Kaava 8. Osamaksujen käyttö

Koska osamaksut yleistyvät pikkuhiljaa yhä enemmän, koin tärkeäksi kartoittaa miten yrityksen osamaksun korot yleensä koetaan. Positiivisesti onneksi vastanneista 62 % on sitä mieltä, että yritysten osamaksujen korot ovat sopivia itselleen. On tärkeää valita oikeanlainen osamaksu itselleen, sillä korot vaihtelevat yrityksissä paljonkin. Kuten alla olevasta kaavasta (Kaava 9.) nähdään kuitenkin, että 11 % on suoraan sitä mieltä, että korot ovat liian suuret

itselleen. Tulisiko tällöin välttää osamaksut kokonaan? Mielipiteitä saattaa olla monia, mutta jokaisen tulisi itse pystyä kartoittamaan mihin omat tulot riittävät. Voisiko tässä myös olla, että jotkin yritykset ylihinnoittelevat osamaksunsa, jolloin he hyötyvät korkeista koroista.

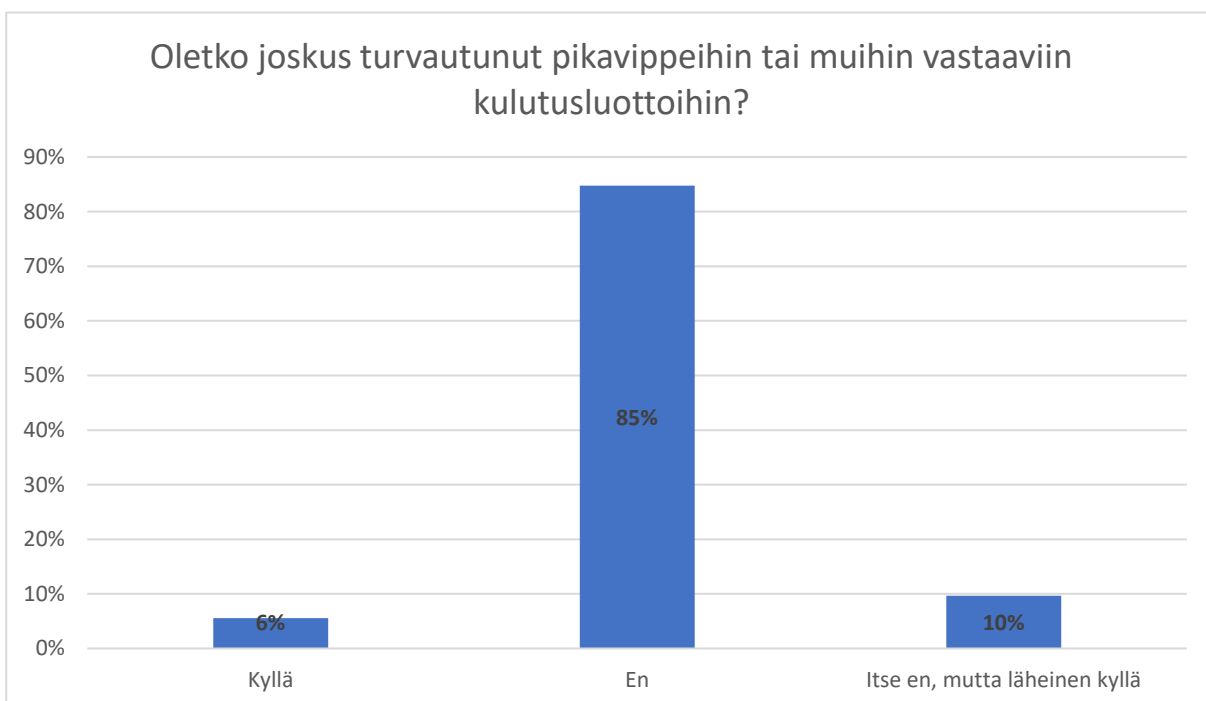
Kaava 9. Osamaksun korko

Osamaksujen lisäksi myös pikavippien ottaminen on noussut nuorien suosioon. Otetaan omiin nimiinsä jotakin, jota ei täysin ymmärretä tai luullaan ymmärtävän. Pikavippejä voidaan jopa tavallaan kutsua pahaksi lainaksi sen korkean koron vuoksi.

Alla olevan kaavan (Kaava 11.) mukaan vastaajista 67 % kertoo tietävänsä mitä pikavippi tarkoittaa. Kuitenkin 33 % ei tiedä mitä pikavippi tarkoittaa. Voisiko olla niin, että vastausvaihtoehto "Kyllä" keräsi myös vastauksia sellaisilta, jotka luulevat tietävänsä mitä se tarkoittaa, mutta ei ole täysin varma? On huolestuttavaa, miten jopa 33 % ei tiedä mitä pikavippi tarkoittaa, sillä siitä kuitenkin mainostetaan hyvin herkästi sosiaalisessa mediassa sekä jopa välillä televisiomainoksissa.

Kaava 11. Pikavipin tunteminen

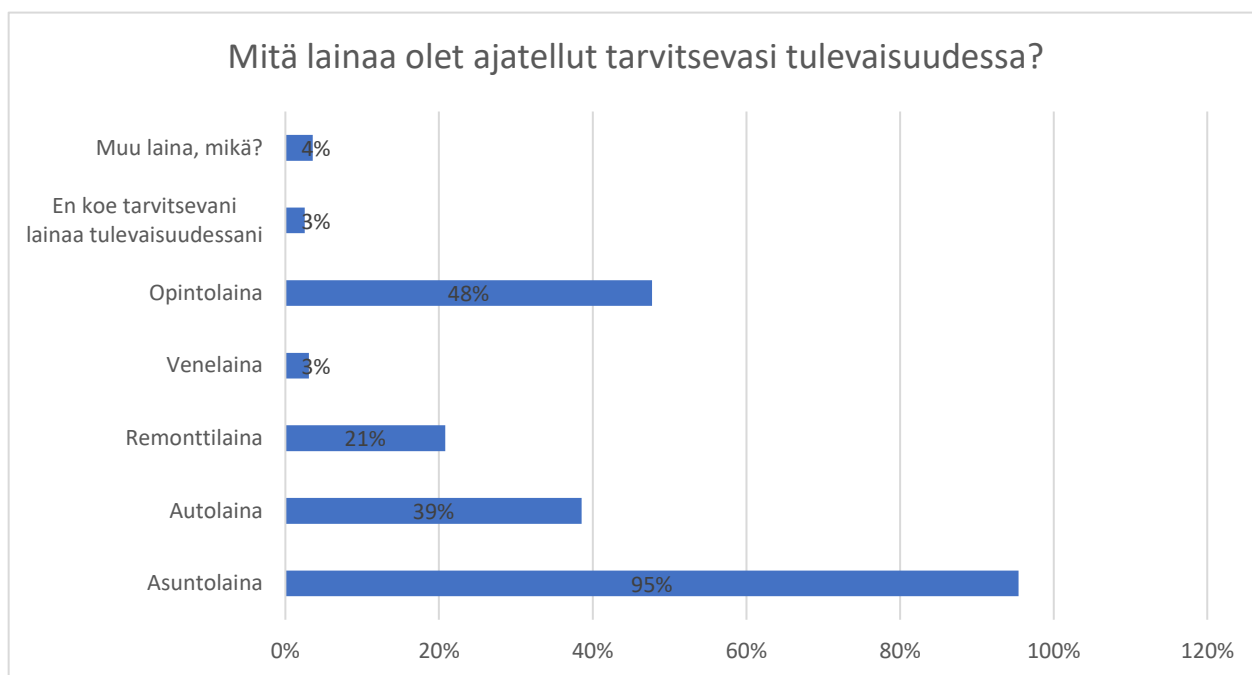

Kaava 10. Otetut pikavipit

Tässä osiossa koin samalla myös tärkeäksi selvittää, miten moni vastaajista on joskus itse hyödyntänyt pikavippejä. Kaavasta (Kaava 10.) voidaan jo todeta, että vain harva on näihin joutunut turvautumaan. Toki on kuitenkin huolestuttavaa, että jopa yhteensä 16 % on joko itse tai läheinen on joutunut turvautumaan pikavippeihin.

3.4 Tulevaisuuden laina

Kyselyn lopussa esitin kysymyksen, mitä lainaa vastaaja on ajatellut tarvitsevansa tulevaisuudessaan. Kysymyksessä vastaajalla oli mahdollisuus valita useamman vaihtoehdon ja se keräsikin yhteensä 417 vastausta, johon kaikki 197 vastaajaa oli vastannut.

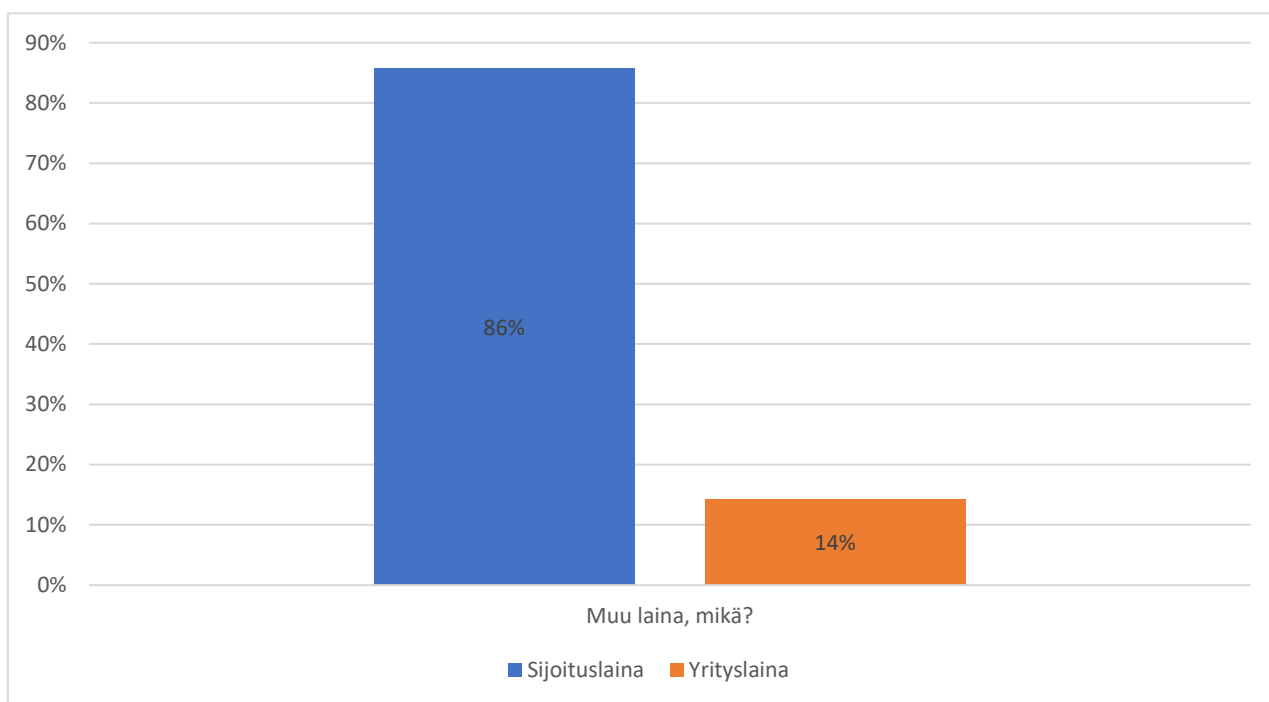
Kaava 12. Tulevaisuuden lainatarve

Kuten erilaisissa uutisissa sekä juorulehdissä tulee mainittua nykyään, että etenkin nuoret ovat kiinnostuneita oman asunnon tai talon ostamisesta, näkyy se myös yllä olevassa kaavassa (Kaava 12.) asuntolainan kohdalla, jonka 95 % vastaajista on ajatellut tarvitsevansa tulevaisuudessa.

Yllättävintä kuitenkin mielestäni oli, että 3 % vastaajista on sitä mieltä, ettei tarvitse lainaa laisinkaan tulevaisuudessaan. Johtuuko tämä lainan velkaantumisen pelosta vai vaurastumisesta, jossa lainaan ei tarvitse turvautua?

Kaava myös osoittaa, että nuoret uskaltavat velkaantua lainalla, sillä esimerkiksi remonttilaina sekä asuntolaina ovat tavallaan sijoituksia itselleen, jotka maksavat lainanottajalle myöhemmin takaisin kiinteistön arvon noustessa. Myös opintolainalla on mahdollisuus vaurastua, mikäli sen pystyy esimerkiksi sijoittamaan opintojen aikana. Toki on kuitenkin positiivista, että opintolainaa hyödynnetään, sillä onhan se omalla tavallaan myös samanaikaisesti ”ilmaista” lainaa.

Vastausvaihtoehtoon ”muu laina, mikä” oli mahdollista kirjoittaa vastauksensa vapaaseen viestikenttään, jonka oli valinnut 4 % vastaajista. Vapaamuotoisista vastauksista 86 % oli sitä mieltä, että tulevaisuudessa tarvitsisi myös sijoituslainaa. Sijoituslainaahan voi hyödyntää niin sijoitusasuntoihin, kuin myös suoraan sijoituksiin, esimerkiksi osakkeisiin ja muihin sijoitusinstrumentteihin.

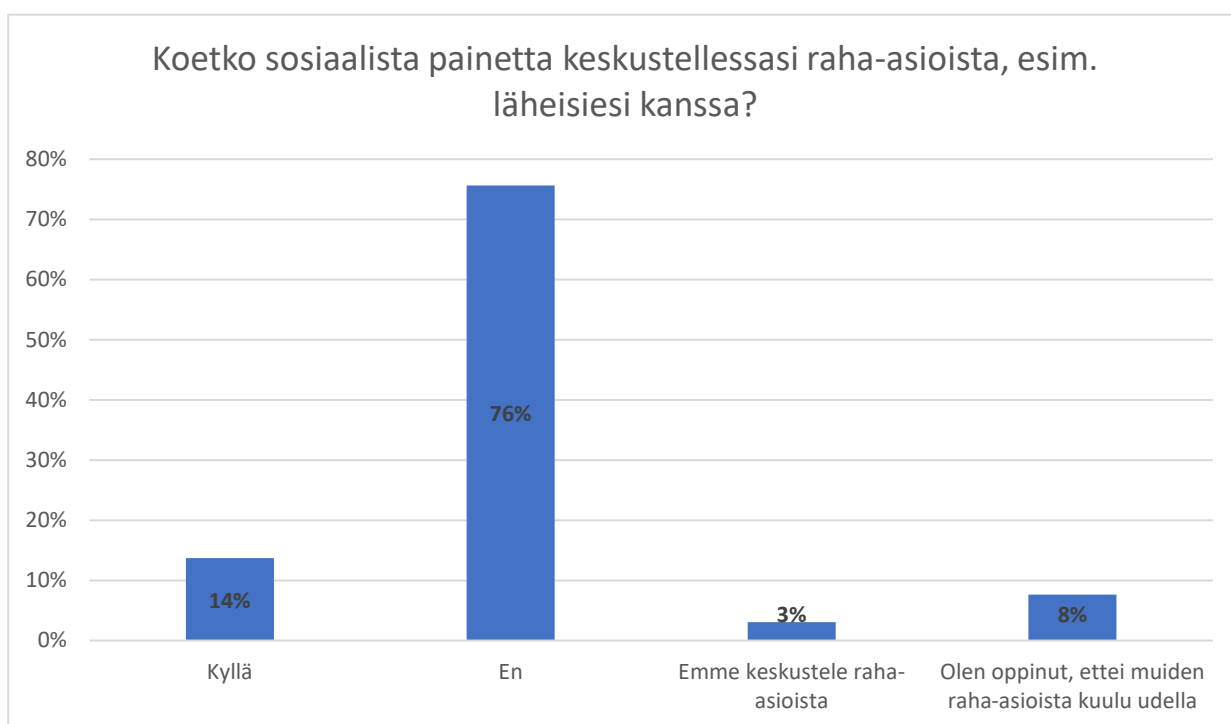

Kaava 13. Muu laina

Kuten yllä olevasta kaavasta (Kaava 13.) nähdään myös, että nuoret ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä, jota 14 prosenttia vastanneista on ajatellut tarvitsevänsä. Yrittäjyys on nykyään hyvin monipuolista ja mahdollistaa omien työtuntien hallitsemisen, joka houkuttelee jopa nuoria yrittäjyyteen.

3.5 Sosiaalinen paine

Rahasta puhumattomuus saattaa välillisesti aiheuttaa nuorelle painetta keskustellessaan raha-asioista. Rahaa pidetään vielä myös tabuna, jolloin uskotaan, ettei rahasta kuulu keskustella muiden kanssa. On tärkeää pystyä keskustelemaan raha-asioista avoimesti, sillä tiukan tilanteen tullen pystyy ja uskaltaa pyytää avoimesti apua tilanteeseensa rahallisesti läheisiltään. Tämän vuoksi halusin kartoittaa kokevatko nuoret sosiaalista painetta raha-asioista keskustellessaan.

Kaava 14. Sosiaalinen paine

Vastanneista 76 % oli sitä mieltä, että ei koe sosiaalista painetta. Voiko olla, ettei tunnetta osata tunnistaa, jonka vuoksi jakauma on yllä olevan kaavan (Kaava 14.) mukainen.

14 % on mielestäni alhainen summa siihen, mitä ympärillään kuullaan. Rahasta ei osata eikä haluta puhua. Jopa 8 % on oppinut kotonaan, ettei rahasta puhuta, eikä muiden asioita kuulu udella.

Tälle tulisi saada muutos, sillä tämä saattaa olla yksi tekijä, joka ajaa nuoren velkaantumiseen. Nuorelle tulee opettaa jo varhain, että raha-asioista puhuminen on täysin turvallista ja suotavaa.

Halusin samalla kartoittaa, halutaanko raha-asioista puhua enemmän ja avoimemmin. Kysymys keräsi ”Kyllä” vastauksia 70 %, joka oli mielestäni todella hienoa, mutta samalla kummastuttavaa, sillä edeltävä kysymys kuitenkin keräsi 76 % vastauksia, ettei koe sosiaalista painetta, joka on enemmän, kuin alla olevaan kysymykseen. Voidaanko viimeistään tässä vaiheessa jo huomata, että sosiaalisen paineen tunnetta ei osata tunnistaa oikein?

Kaava 15. Raha-asioista puhuminen

Raha-asioista on kuitenkin tärkeää keskustella avoimesti, jonka vuoksi toivoisin kotitalouksiin sekä kouluihin enemmän avoimuutta ja erilaista opetusta, jolla saataisiin yhteiskunta sekä nuoret puhumaan enemmän ja avoimemmin. Voitaisiko tällä samalla jopa ehkäistä pahempia nuorten velkaantumisia?

20 % vastaajista oli sitä mieltä, että ei koe tarvetta, että raha-asioista keskusteltaisiin enemmän tai avoimemmin. Syynä saattaa jo olla, että vastaajat puhuvat jo mielestään tarpeeksi avoimemmin, mutta syynä voi myös olla, ettei esimerkiksi haluta keskustella tai murtaa rahan tabua.

3.6 Luottotietojen menetys nuorten keskuudessa

Kyselyn lopuksi kysyin vastaajilta, mitä hieltä he ovat siitä, että yhä useampi yli 18-vuotias nuori menettää luottotietonsa varhaisessa vaiheessa. Kysymykseen vastaajien oli mahdollista vastata avoimella vastauksella ja vastaaminen ei ollut pakollista, jonka vuoksi kysymys keräsi vain 131 vastausta. Kysymyksellä pyrin herättämään vastaajassa huolen, jolla vastaaja itse ”heräisi” omaan taloudelliseen tilanteeseen ja osaisi toimia omilla teoillaan eri tavalla.

Kysymys keräsi paljon vastauksia, että tilanne on hyvin surullista ja juuri tämän vuoksi opetusta tuli ehostaa sekä lisätä. Nostoja tapahtui etenkin siinä, että nuorilla ei välttämättä ole tietämystä mitä ovat tekemässä ja mitä seurauksia jollain saattaa olla. Mainintaa oli myös, että luottotietojen menetys on hyvä asia, jonka kautta nuori oppisi asiat kantapäähän kautta.

Eräs aihe vastauksista alkoi huolettamaan enemmän, kuin mikään muu vastauksien aihe. Nimittäin pelko näyttää huonommalta ja ”köyhemmältä”, jonka vuoksi ei pääsisi ystäväporukkaan mukaan ja seurauksena halutaan näyttää paremmalta ja rikkaammalta hyödyntämällä erilaisia kulutusluottoja, jonka kautta velkaannutaan. Tälle tulisi saada loppu, sillä aihe on jopa henkistä kamppailua nuorelle jo peruskoulun aikana sekä aikuisiällä. Tulisi enemmän normalisoida tilanne, että ei tarvitse olla niitä uusimpia trendikkäitä- ja merkkivaatteita sekä, ettei ulkomaille ole pakko lähteä. Sosiaalinen media voi olla jopa jollekin vain kulissi, vaikka todellisuudessa henkilö ei itse kaikkea omistaisi, josta päästään siihen, että kaikkea ei tulisi myöskään uskoa mitä näkee tai kuulee.

Opetuksen laatu koulussa oli suurin nosto vastauksissa. Kouluissa joko ei opeteta tai opetus on hyvin kehnoa, jolla riittävää opetusta ei saada. Tähän liittyen myös mainintaa, että yhteiskunnan vika, joka tavallaan on opetuksen laadun vuoksi. Peruskouluihin, yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ym. kouluihin tulisi saada pakollinen tai vaihtoehtoinen tarpeeksi laaja sekä kattava opetus nuorille, jolla saataisiin estettyä yhä useampi luottotiedottomuus ja eheytettyä samalla myös yhteiskuntaa.

Harvemmin luottotietojen menettämisestä tiedetään hirveästi, jonka vuoksi sitä ei pelätä tai osata edes ajatella, jonka vuoksi siitä puhumista tulisi lisätä, jotta asiasta tiedettäisiin ja osattaisiin mahdollisimman ajoissa hakea hankaliin tilanteisiin.

Myös kotitalouksiin tulisi saada neuvolasta tai ekaluokalla ilmainen ”rahaopas”, jota vanhemmat ja lapsi voisivat joko yksin tai yhdessä lukea ja harjoitella, jolloin opetus ei jäisi vain koulun nojalle, sillä onhan myös vanhemmatkin samanaikaisesti vastuussa omasta lapsestaan.

Myös mainostamiseen ja saatavuuteen tulisi saada muutosta. Mainostamista ei tulisi olla niin paljoa, kuin on, sillä mainokset eivät kerro negatiivista puolta tuotteesta. Pikavippien saatavuuteen tulisi tehdä muutos, esimerkiksi pikavippi hakemuksen yhteydessä tarkistetaan hakijan maksukyvykkyys ennen hyväksyntään.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUKSEN POHDINTA

Tässä opinnäytetyön viimeisessä kappaleessa arvioidaan ja käsitellään opinnäytetyön toteutusta, analysoidaan kyselyn vastauksia sekä pohditaan mitä työssä olisi voitu mahdollisesti tehdä toisin. Esille tuodaan myös omia henkilökohtaisia kokemuksia ja oivalluksia aiheesta.

4.1 Opinnäytetyön sekä tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä kouluissa ja kotitalouksissa tulisi opettaa ja mitä tällä hetkellä kouluissa opetetaan tukeakseen nuorten kokonaista taloudellista osaamista sekä miten nuoret käyttäytyvät erilaisten kulutusluottojen kanssa. Koska nuorten velkaantuminen on lisääntynyt vuosi vuodelta, kartoitettiin työssä samalla tämän syytä.

Työn suurin tutkimusosuus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa menetelmänä käytettiin kyselyä, joka toteutettiin Webropol- ohjelmalla. Teoriaosuudessa on hyödynnetty sekä kirjallisia, että sähköisiä aineistoja.

Opinnäytetyön aihe oli mielenkiintoinen sekä itselleni mieleinen. Aihe herätti paljon ajatuksia ja keskustelua ystävien kesken. Aihe jopa sai itseni toimimaan tietyissä asioissa toisin ja antoi itselleni eväät, mitä haluan tulevaisuudessa opettaa omille tuleville lapsilleni. Samalla oli myös hienoa nähdä aineistoista, miten nuorten taloustaitoihin on alettu viime vuosina puuttumaan ja kääntämään kelkan positiiviseksi.

Työn työstäminen alkoi kankeasti suuren informaatio määrän vuoksi, mutta siitä huolimatta työn toteutus onnistui kohtuullisen hyvin. Haastavinta työssä oli kyselytutkimuksen jakaminen, johon en ollut osannut laisinkaan varautua. Kyselyyn ei haluttu vastata muiden vireillä olevien kyselyiden vuoksi sekä viesteihini eikä muistut viesteihin vastattu laisinkaan. Onneksi lopulta sain kerättyä sopivan määrän vastauksia, jolla varmistettiin mahdollisimman erilaisia vastauksia.

Kyselyn pituuden halusin pitää sopivana, jotta kyselyn kohderyhmä jaksaa vastata lyhyeen ja nopeaan kyselyyn. Pysin pitämään kysymykset yksinkertaisina sekä helposti ymmärrettävinä, jotta vastaaminen ei alkaisi turhauttamaan hankalien kysymyksien vuoksi. Halusin kartoittaa nuorilta perusasioita, jotka ovat heidän ikäryhmälleen ajankohtaisia ja pystyvät kysymyksiin varmasti myös vastata. Eteneminen pysyi loogisena aiheesta aiheeseen.

4.2 Omaa pohdintaa tutkimuksesta

Itse olen projektin kanssa täysin samalla linjalla, että taloustaitoja ei opeteta riittävän kattavasti tai jopa ei laisinkaan. Mielestäni olisi ollut hienoa oppia ja kuulla säästämisestä ja sijoittamisesta jo peruskoulussa, kuin vasta ammattikorkeakoulussa. Sijoittamisen parhaana kaverina on aika, jota nuorilta löytyy. Paljonko itselläni voisi jo olla sijoituksissa ja säästössä, jos olisin aloittanut jo peruskoulussa?

Nuoria ei tule jättää oman onnen nojaansa eikä voida olettaa, että omat vanhemmat opettava tällaiset asiat, sillä näin ei valitettavasti kaikilla mene. Kouluihin tulisi saada kattavaa opetusta, osaavia opettajia ja konkreettisia esimerkkejä. Materiaalin tulisi olla aikakauteen istuvaa sekä muutosystävällistä.

Kaiken kaikkiaan tutkimus oli mielestäni toteutuksessa onnistunut ja sain kartoitettua nuorten talousosaamista lähestyen velkaantumisen ja kulutusluottojen suunnasta. Tilanteeseen nähden vastaajamäärä oli riittävä tutkimukseen. Tutkimustulosten avulla sain selvitettyä nuorten suhtautumista erilaisiin luottoihin ja lainoihin.

Tutkimus osoitti, että taloustaitoja tulisi opettaa nuorille perusteellisesti kouluissa, kuten esimerkiksi velkaantumisesta ja koroista. Opetussuunnitelmiin tulisi saada lisättyä talousopetusta, jotta voidaan kumota taloudelliset eriarvoisuudet ja annetaan eväät tasapainoiseen talouteen.

LÄHTEET

Aulasmaa Maarit, 2019. ”Pankkikortti korvaa käteisen lapsillakin: kortti hankitaan yhä nuoremmille, kun vanhempien lompakoista ei käteistä enää juuri löydy”. Yle.fi. 10.4.2019. Viitattu 13.10.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-10720109>

Fiksukuluttaja. ”Kannattaako opintolainan sijoittaminen?”. Fiksukuluttaja.fi Viitattu 23.10.2021. <https://fiksukuluttaja.fi/opintolainan-sijoittaminen/>

Financer. ”Sijoituslainalla sijoittajaksi”. Financer.com. Viitattu 24.10.2021. <https://financer.com/fi/lainaa/sijoituslaina/>

Hdl. ”taloustaitohanke”. HDL.fi. Viitattu 31.10.2021. <https://www.hdl.fi/vamos/taloustaitohanke/>

Helpinen Varpu, 2021. ”19-vuotias Ella Sälpäkivi otti lainaa ja rakennutti talon – Vielä puuttuvat katto ja lattia, mutta pian aurinko paistaa uuden kodin olohuoneeseen”. Yle.fi. 20.10.2021. Viitattu 23.10.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12151927>

Jyväskylän yliopisto, 2015. ”Empiirinen tutkimus”. Päivitetty 23.4.2015. Viitattu 16.11.2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/empiirinen-tutkimus>

Kaukonen Hertta-Mari, 2020. ”Nuori velkaantuu, mistä voi hakea apua? Kokosimme neuvot – Näin voit tukea velkakierteeseen joutunutta ja ylivarojen elänyttä”. Seura.fi. 5.11.2020. Viitattu 31.10.2021. <https://seura.fi/asiat/ajankohtaista/nuori-velkaantuu-nain-voit-tukea-velkakierteeseen-joutunutta-ja-ylivarojen-elanytta/>

Kempas Karla, 2021. ”ASP-lainat loikkasivat miljardiluokkaan – Uusia tilejä avattiin viidessä vuodessa lähes yhtä paljon kuin Turussa on asukkaita”. Kauppalehti.fi. 5.4.2021. Viitattu 24.10.2021. <https://www-kauppalehti-fi.ezproxy.turkuamk.fi/uutiset/asp-lainat-loikkasivat-miljardiluokkaan-uusia-tileja-avattiin-viidessa-vuodessa-lahes-yhta-paljon-kuin-turussa-on-asukkaita/306c7e35-8c1c-4143-b749-3880ddd5d725>

Kela. ”Opintolainahyvitys”. Kela.fi. Viitattu 23.10.2021. <https://www.kela.fi/opintolainahyvitys>

Lendo. ”Pikavippi – jopa pieni vippi voi tulla kalliiksi”. Lendo.fi. Viitattu 16.10.2021. <https://www.lendo.fi/lainasanasto/pikavippi>

Lowell, 2020. ”Näkymätön raha teki kuluttamisesta kiusallisen helppoa”. Lowell.fi. 11.12.2020. Viitattu 13.10.2021. <https://profit.lowell.fi/nakymaton-raha-teki-kuluttamisesta-kiusallisen-helppoa>

Majasalmi Terhi & Camilla Tuominen, 2018. Koululaisen rahakirja. Helsinki: Readme.fi

Niinivuo Samuli, 2021. ”Juuso, 24, on sijoittanut kaikki opintolainansa ja kertoo nyt, miksi se kannattaa”. Is.fi. 12.8.2021. Viitattu 23.10.2021. <https://www.is.fi/taloussanommat/art-2000008180263.html>

Nina Nordlund, 2018. Lapset ja raha. Helsinki: Alma Talent

Nordea. ”Sijoituslaina – lainaa sijoittamiseen”. Nordea.fi. Viitattu 24.10.2021. <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/lainat/sijoituslaina.html>

Nordea. ”Liity korkeakouluopiskelija-asiakkaaksi”. Nordea.fi. Viitattu 14.10.2021. <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/asiakasedut/opiskelija.html>

Nordea. ”Laina – hae lainaa helposti netistä”. Nordea.fi. Viitattu 23.10.2021. <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/lainat/>

Nordea. ”Opintolainan hakeminen ja nostaminen”. Nordea.fi. Viitattu 23.10.2021. <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/lainat/opintolaina/uusi-opiskelija-nain-haet-opintolainaa.html>

Nuorten hyvinvointikertomus. ”Nuorten velkaantuminen”. Nuortenhyvinvointikertomus.fi Viitattu 14.10.2021. <https://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/indikaattorit/tulevaisuuden-hallinta/nuorten-velkaantuminen>

Osuuspankki. ”Credit – Miten luottokortti toimii?”. Op.fi. Viitattu 16.11.2021. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/paivittaiset/kortit/luottokortin-kaytto>

Peltola Sari, 2020. ”Henkilökohtaisten taloustaitojen opetusta tarvitaan myös ammattikorkeakouluihin”. Humak.fi. 21.1.2020. Viitattu 31.10.2021. <https://www.humak.fi/blogit/henkilokohtaisten-taloustaitojen-opetusta-tarvitaan-myos-ammattikorkeakouluihin/>

Piha Eeva, 2019. "Taloustaito – sen opetus maksaa itsensä takaisin". HDL.fi. 06/2019. Viitattu 31.10.2021. <https://www.hdl.fi/blog/taloustaitojen-opetus-maksaa-itsensa-takaisin/>

Reinman Henriikka. "Aamukahvilla-bloggaaja etsi vastaukset lukijoidensa yleisimpiin sijoittamiseen liittyviin kysymyksiin". Saastopankki.fi. Viitattu 16.11.2021. <https://www.saastopankki.fi/fi-fi/asiakaspalvelu/vinkit/saastaminen-ja-sijoittaminen/miksi-sijoittaa>

Seppänen Eija, 2020. "Nuoret haluavat parantaa omaa talousosaamistaan". Viisasraha.fi. 5.5.2020. Viitattu 11.10.2021. <https://viisasraha.fi/Oma-talous/Nuoret-haluavat-parantaa-omaa-talousosaamistaan>

Sahlman Enni. "Laina on monille nuorille ilmaista rahaa". Nuortenhyvinvointikertomus.fi. Viitattu 13.10.2021. <https://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/kokemustieto/tulevaisuuden-hallinta/laina-monille-nuorille-ilmaista-rahaa>

Sarkkinen Hanna, 2015. "Toimepideoaloite". Eduskunta.fi 26.11.2015. Viitattu 24.10.2021. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/TPA_24+2015.pdf

Sortter, 2021. "Maksuhäiriömerkintöjen uudistus nopeuttaisi luottotietojen palautumista". Sortter.fi. 14.7.2021. Viitattu 11.10.2021. <https://sortter.fi/blogi/artikkeli/maksuhairiomerkintojen-uudistus/>

SRV. "Omaan asuntoon jo nuorena?". SRV.fi. Viitattu 23.10.2021 <https://www.srv.fi/stories/omaan-asuntoon-jo-opiskelijana/>

Suomenpankki, 2019. "käteistilastot – Tutustu kuluttajakyselyn vastauksiin". Suomenpankki.fi Viitattu 13.10.2021. <https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/maksuliiketilastot/kateistilastot/>

Takuusäätiö. "Neuvonta". Takuusaatio.fi. Viitattu 31.10.2021. <https://www.takuusaatio.fi/palvelut-ja-materiaalit/velkalinja-ja-kysy-rahasta-chat/>

TaSa, 2011. "Opiskelijat maksavat ruokaostoksensa pikavipeillä". Is.fi. 5.5.2011. Viitattu 13.10.2021. <https://www.is.fi/taloussanommat/oma-raha/art-2000001710265.html>

Tenhunen-Ruotsalainen Liisa, 2019. "Mun elämä, mun rahat". TAT.fi. 31.1.2019. Viitattu 29.9.2021. <https://www.tat.fi/kouluihin-tarvitaan-lisaa-talousopetusta/>

Valtiokonttori. "ASP-säästäminen ja ASP-laina". Valtiokonttori.fi. Viitattu 24.10.2021. https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/rahoitus-ja-lainapalvelut/asp-saastaminen-ja-asp-laina/#asp-laina_valtiontakaus-asp-lainalle

Valtiokonttori, 2021. "ASP-lainojen enimmäismäärät nousevat". Valtiokonttori.fi. 16.4.2021. Viitattu 24.10.2021. <https://www.valtiokonttori.fi/uutinen/asp-lainojen-enimmaismaarat-nousevat/>

Viljanen Miina, 2018. "Nuoret aikuiset eivät kaihda luottokortin käyttöä – iäkkäämpi sukupolvi valitsee luoton varoen". Kauppalehti.fi. 12.6.2018. Viitattu 14.10.2021. <https://www-kauppalehti-fi.ezproxy.turkuamk.fi/uutiset/nuoret-aikuiset-eivat-kaihda-luottokortin-kayttoa-iaakkaampi-sukupolvi-valitsee-luoton-varoen/7cecb105-bb7f-3562-bf74-e43d730b420d>

Visma. "Korko – Mitä tarkoittaa korko?". Visma.fi. Viitattu 16.11.2021. <https://www.visma.fi/epasseli/kirjanpidon-sanakirja/k/korko/>

Visma. "Velka – Mitä tarkoittaa velka?". Visma.fi. Viitattu 16.11.2021. <https://www.visma.fi/epasseli/kirjanpidon-sanakirja/v/velka/>

Välimäki Tuomas, 2020. "Digitaalinen euro". Suomenpankki.fi. 23.10.2020. Viitattu 13.10.2021. https://www.suomenpankki.fi/globalassets/puheet/2020-10-23_valimaki_digitaalinen_euro_pankkivaltuusto.pdf

